

Možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace dětí

Tomáš Soukup

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš SOUKUP**
Osobní číslo: **H108275**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace dětí**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- základní pojmy, definice hodnot;
 - vliv rodiny na utváření hodnot;
 - možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace;
 - působení volnočasových, školních a zájmových aktivit na utváření hodnot;
- Součástí práce bude sociologický výzkum u žáků ZŠ k zjištění pořadí a preference základních hodnot.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Krejčí, F. Positivní etika. Praha: Laichter 1922.

Sak, P., Saková, K. Mládež na křižovatce. Praha: Svoboda servis, 2004.

Smékal, V., Lacinová, L., Kukla, L. Dítě na prahu dospívání. Brno: Barrister a Principal, 2004.

Smékal, V., Macek, P. Utváření a vývoj osobnosti. Brno: Barrister a Principal, 2002.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. František Sýkora

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Muhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jázl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

TOMÁŠ SOUKUP

Jméno, příjmení studenta

Podpis

V Brně 30.3.2013

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce zaměřena na možnosti školy ovlivňovat hodnotovou orientaci žáků na druhém stupni základních škol.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá hodnotovým zaměřením žáků druhého stupně základních škol. Praktická část bakalářské práce zahrnuje vlastní empirický výzkum, který je realizován tak, aby bylo možno porovnat hodnotovou orientaci a možnosti školy ji ovlivnit u dvou různých skupin respondentů, konkrétně u žáků 6. a 7. třídy ve srovnání s žáky 8. a 9. třídy. V závěru práce jsou výsledky průzkumu u obou skupin respondentů interpretovány a porovnány.

Klíčová slova: hodnotová orientace, základní škola, žáci, empirický výzkum.

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on the possibilities of school to affect the value orientation of the pupils of upper primary schools.

The theoretical part of the bachelor thesis deals with the value orientation of pupils of upper primary schools. The practical part of the thesis includes the real empirical research which was realized so that we can compare the value orientation and the possibilities of school to affect this value orientation in the case of two respondent groups, specifically pupils of sixth and seventh class in comparison with pupils of eighth and ninth class. The research results of both respondent groups are interpreted and compared in the conclusion.

Keywords: value orientation, primary school, pupils, empirical research

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Františkovi Sýkorovi, za metodickou pomoc, užitečné rady a věcné připomínky, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat manželce a celé své rodině za morální podporu, trpělivost a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, zvláště dětem, které se pro mě staly nezkresleným pramenem informací, jak nasměrovat zpracování výzkumu a zejména vytváření dotazníků. Této podpory si nesmírně vážím.

Tomáš Soukup

Motto:

Škola hrou

Jan Amos Komenský

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	14
1.1 OBECNĚ.....	14
1.2 HODNOTY.....	14
2 RODINA VERSUS ŠKOLA JAKOŽTO NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ČINITELÉ V HODNOTOVÉ ORIENTACI DÍTĚTE	16
2.1 RODINA	16
2.2 ŠKOLA.....	16
2.3 DÍTĚ VERSUS UČITEL – PEDAGOG	17
2.4 VOLNÝ ČAS	17
2.5 KOGNITIVNÍ VÝVOJ MLADÉHO ČLOVĚKA.....	18
2.6 EMOCIONÁLNÍ VÝVOJ	19
2.7 POČÁTKY DOSPÍVÁNÍ.....	19
2.8 MOŽNOSTI ŠKOLY V OVLIVŇOVÁNÍ HODNOTOVÉ ORIENTACE DĚTÍ.....	20
2.8.1 Jak může škola ovlivnit hodnotovou orientaci dítěte-žáka?.....	20
2.8.2 Působení na základě vzdělávacího programu vlastní výukou	21
2.8.3 Působení v rámci volnočasových a zájmových aktivit.....	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
3 PRAKTICKÁ ČÁST	24
3.1 STANOVENÍ CÍLŮ SOCIOLOGICKÉHO VÝZKUMU	24
3.2 STANOVENÉ OTÁZKY VÝZKUMU.....	24
3.3 METODA VLASTNÍHO VÝZKUMU.....	24
3.4 VÝZKUM A HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKŮ TYPU I	25
3.4.1 Hodnocení jednotlivých otázek dotazníku I.....	25
3.4.2 Vyhodnocení výsledků dotazníku I.....	43
3.5 VÝZKUM A HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKŮ TYPU II	45
3.5.1 Hodnocení jednotlivých otázek dotazníku II	45
3.5.2 Vyhodnocení výsledků dotazníku II	64
3.6 CELKOVÉ VYHODNOCENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI VÝZKUMU	67
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
SEZNAM OBRÁZKŮ	74
SEZNAM TABULEK	76
SEZNAM PŘÍLOH	78

ÚVOD

Z výběru nabízených zadání bakalářských prací jsem si zvolil téma: „Možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace dětí“. Mou volbu ovlivnil fakt, že obsah tohoto zadání se mi jevil blízkým a to z několika důvodů. Jedním z faktorů bylo to, že jsem působil jako vedoucí sportovního kroužku školáků v mimoškolním čase. Další skutečností je to, že s manželkou společně vychováváme dvě děti, které svým věkem a zařazením přesně zapadají do skupiny, kterou zkoumá téma této bakalářské práce. Toto by se mohlo stát cenným a nezkradeným pramenem informací a pomoci, nasměrovat kudy se dát cestou zpracování výzkumu a vytváření kombinovaného dotazníku.

Bakalářská práce je vedena směrem k odhalování příčin, proč se poslední dobou u dětí II. stupně základních škol stále více projevuje agresivita, záškoláctví, šikana, závislost na internetu, kouření, závislost na lécích, alkoholu a drogách vedoucí ke kriminalitě mládeže a dále k možnostem odstranění těchto příčin. Jak může škola přispět k tomu, aby se mladý člověk těchto negativním faktorů vyvaroval.

Je jasné, že rodina je považována za nejdůležitější sociální skupinu, ve které člověk žije. V rodině dochází v uspokojování jeho fyzických, psychických a sociálních potřeb. Rodina formuje jedince v průběhu jeho vývoje, je významným nositelem jeho budoucích společenských rolí a identity vůbec. Ovšem tato bakalářská práce zkoumá to, jakým způsobem a do jaké hloubky může na vývoj a rozvoj mladého člověka (žáka) mít vliv škola. A to nejen po stránce sociálních návyků, ale také po psychické nebo fyzické stránce. Jak škola řídí a určuje směr k pomalému získávání přehledu o dění kolem sebe, začleňuje jej do společnosti. Škola probouzí zájem dětí o dění v politice, kultuře či sportu, vede k vytváření si vlastních názorů, které mohou dále konzultovat s aprobovaným pedagogem. Škola rozvíjí schopnosti dětí a snaží se nacházet cesty, jak děti aktivně začleňovat do společnosti.

Je důležité navázat na to, co mladé lidi zajímá a čím žijí. Přetvářet tak povinnou látku dané hodiny v rámci osnov a tím na ně působit tak, aby nedocházelo k negativním jevům, které se vyskytují na našich školách. Odhalovat je a poukázat na negativní důsledky nejen na osobu samou tak i na společnost.

Část bakalářské práce vedu směrem, který mě inspiroval v projektu ministerstva školství výzkumu „Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let“, který proběhl v rámci projektu „Klíč pro život“ (Bocan aj., 2011).

Polovina dětí nemá svůj vzor! Čím nižší socioekonomický status rodičů, tím méně jejich děti věří škole jako instituci! Více než třetina dětí v ČR nepovažuje své otce za hodné! Děti, které aktivně tráví volný čas, se cítí v životě více šťastné než děti ostatní!

Studie se tedy zaměřovala na vztah dětí k hlavním socializačním činitelům v jejich životě, kterými jsou rodina, škola, kamarádi, organizace nabízející volnočasové aktivity a média, jež můžeme nazývat tzv. klíčovými hráči v životech dětí. Cílem průzkumu bylo zjistit, jakou roli tito klíčoví hráči v životě dětí hrají, jak velký podíl mají na formování osobnosti dítěte, jaký k nim mají děti vztah a jaké preference jim přidělují, jak tráví volný čas, jaké jsou hodnoty a životní postoje dnešních dětí, jak jsou se svým životem spokojeny a co od něj očekávají.

Získané výstupy jsou určeny nejen realizátorům zmíněného projektu Klíče pro život, ale všem pracovníkům, kteří se věnují dětem a mládeži ve školních družinách, školních klubech, střediscích volného času a v nestátních neziskových organizacích, a další široké veřejnosti, třeba rodičům dnešních dětí. Seznamování s nimi budou u tzv. kulatých stolů, kde se také povede o těchto zjištěních odborná diskuse.

V této bakalářské práci bylo cílem zkoumat faktory, které nejčastěji a nejvíce ovlivňují možnosti školy působit na hodnotovou orientaci dětí na druhém stupni základních škol. Pro získání potřebných informací jsou v příloze přiložené dotazníky, které anonymně vyplnili starší a mladší žáci druhého stupně, rozdělení na chlapce a dívky.

Při výzkumu byly posuzovány možnosti školy působit na hodnotovou orientaci žáků při mimoškolních aktivitách, jakou měrou a jak hluboko je škola schopna ovlivnit svoje žáky v kroužcích, na sportovištích, ale i v běžném životě v rodině či mezi vrstevníky.

V závěru praktické části byly vyhodnoceny stanoviska oslovených respondentů k otázkám stanoveným na základě závěrů teoretické části. Byl proveden kvantitativní výzkum formou dotazníků žáků druhého stupně náhodně zvolených tříd základní školy a to ve dvou fázích. V první fázi byli osloveni žáci šestých a sedmých

tříd a ve druhé osmých a devátých. Proto byly vypracovány dva druhy dotazníků, jeden pro žáky šestých a sedmých tříd a druhý pro žáky osmých a devátých tříd, aby byl respektován rozdílný věk a vývoj žáků různých tříd na druhém stupni základní školy a přitom bylo možno výsledky vzájemně porovnat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Obecně

Hodnotový svět dětí je zásadně určován životním stylem rodiny a ten je dán jejím socioekonomickým statusem a vzděláním rodičů. Důležitost se projevuje s věkem, například pro nejmladší kategorie dětí jsou nejdůležitější rodiče, s přibývajícím věkem výrazně stoupá vliv kamarádů a médií.

Děti z rodin s vyšším socioekonomickým statusem a děti rodičů s vyšším vzděláním tráví volný čas aktivněji a organizovaněji.

Děti, které aktivně tráví volný čas v organizacích poskytujících zájmové či neformální vzdělávání zaštitěných základními školami, jako jsou organizované volnočasové aktivity v kroužcích, oddílech, klubech, jsou v běžném životě subjektivně šťastnější a spokojenější. Ale čím je dítě starší, hraje vzdělání a sociální postavení rodičů menší roli, ale zvyšuje se míra autonomie osobnosti každého dospívajícího dítěte. Stoupá důležitost internetu a dalších komunikačních nástrojů jako je facebook, Skype, různé chaty a elektronická komunikace mezi „teenagry“. S věkem se mění postoje dětí k učitelům a k prostředí školy obecně. Čím je starší, tím méně pozitivně nahlíží na školu a vyučující pro něj stále méně představují zdroj jistoty a poznání.

1.2 Hodnoty

Problematice hodnot byla v sociologii již věnována řada prací, ale i tak neexistuje v současné sociologii jednotná teoretická koncepce hodnot. Podle Strmisky napočítal Lautman v roce 1981 při snaze identifikovat pojetí hodnot v sociálních vědách dokonce 180 různých definic pojmu „hodnota“ (Strmiska, 1996). Pojem hodnota však není pouze teoreticky neukotvený, ale nejednotnost panuje také v metodologické rovině. Výzkum hodnot komplikuje vedle teoretické nejednoznačnosti pojmu také skutečnost, že hodnoty nejsou v žádné ze svých forem přístupné přímému pozorování. Hodnoty jsou v empirických sociologických šetřeních obvykle dedukovány z postojů, které jsou měřeny prostřednictvím nejrůznějších škál (Rabušic, 2000). V praxi je výzkum hodnot nejčastěji koncipován jednou ze dvou možností: buď respondenti posuzují jednotlivé hodnoty pomocí stupnic (rating), nebo je řadí do určitého pořadí (ranking) (Buriánek, 2003).

Obě tyto metody mají své výhody i nevýhody. Pokud respondenti posuzují jednotlivé hodnoty či spíše postoje výroky každou zvlášť, mají tendenci označovat vše za důležité a rozdíly v hodnocení jednotlivých položek se do určité míry stírají. S opačným problémem se naopak výzkumník potýká, pokud použije druhou zmíněnou metodu a respondenty požádá, aby předložené položky seřadili do určitého pořadí. Tato metoda, kdy je respondent nucen volit mezi jednotlivými hodnotami, je více podobna reálnému rozhodování. Ovšem nevýhodou může být, že tato metoda vede k umělému zvětšování rozdílů mezi jednotlivými položkami. Další problém, se kterým se potýká každý výzkum hodnot a je to problém všech sociologických výzkumů, je tendence respondentů k určité stylizaci. Buriánek například použil položku „být v dobré kondici“ místo „zdraví“, jelikož toto slovo je maličko problematické s ohledem k obecně tradovaným výroky typu („zdraví je vždy na prvním místě“) a podobně. (Buriánek, 2003. s. 136)

Tedy všeobecně studium hodnotových orientací člověka, jeho životních postojů a preferencí je jednou z nejsložitějších součástí a nejkomplexnějších oblastí, na kterou se lze ve společenském výzkumu zaměřit. Věc se ještě komplikuje v případě, kdy se cílovou skupinou stávají právě děti a mladí lidé, jejichž osobnost se stále dynamicky vyvíjí a podléhá mnoha vnějším tlakům a vlivům a zároveň také biologickým změnám a povinnostem vázaným ke studiu na základních školách.

Hodnotovou orientací většinou rozumíme hierarchicky uspořádanou soustavou hodnot, která se vytváří v průběhu života. Některé hodnoty jsou dominantní a mohou celou orientaci ovládat. Tento systém je závislý na dalších zkušenostech individua a může se i dramaticky měnit (Mikšík, 2001, s. 73).

Hodnotová orientace nebo zaměřenost je vnímána jako „selektivní přístup k jednotlivým aspektům, předmětům jevům životní reality“

2 RODINA VERSUS ŠKOLA JAKOŽTO NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ČINITELE V HODNOTOVÉ ORIENTACI DÍTĚTE

2.1 Rodina

Rodina jako základní referenční skupina dítěte.

Rodina má pro socializaci dítěte klíčový a prakticky nenahraditelný význam a dítě v ní nachází uspokojení potřeb, které jsou pro průběh dalšího sociálního zařazení rozhodující. Je to nejdůležitější společenská instituce, která je základním bodem sociální struktury, v našem případě státu. Jejím hlavním úkolem je reprodukce lidského druhu a socializace potomstva přenosem kulturních vzorů. Rodina však není světem samotným pro sebe, kde se odehrává pouze to, co vzniká v jejím vnitřním prostředí. “Promítá se do ní i širší okolí-společenský makrosvět“ (Helus, 2003, s. 100). A to především díky rodičům, kteří do tohoto okolí odcházejí (za zaměstnáním, zábavou) a poté z něj do rodiny opět něco vnášejí. Z tohoto důvodu pak socializace dítěte v rodině získává další důležitou dimenzi (Helus, 2003). Ovšem, jak uvádí Čáp (1993), různé rodiny z tohoto makrosvěta vybírají různé momenty, např. modely, formy způsobu života, hodnotové orientace, názory. Působení rodiny závisí samozřejmě i na socioprofesionální skupině rodičů, jejich světonázoru, politickém a náboženském přesvědčení apod. Hlavně záleží tedy na celkové sociokulturní úrovni rodiny, která je v dnešní době a v našem prostředí spojena zejména se vzděláním rodičů.

2.2 Škola

Škola je po rodině dalším z nejdůležitějších klíčových hráčů v životě dítěte. Její role je v dnešní době téměř nepostradatelná, je branou do společnosti, společenského života a v životě dítěte plní celou řadu poslání. Vstup dítěte do socializačního prostředí školy je jedním z nejvýznamnějších obrátů v životě osobnosti (Helus, 2003). V tomto prostředí dochází k formování osobnosti, osvojení si společenských norem a sociální pozice. Jedinec se zde učí prosazovat a formulovat své životní postoje, což se v budoucnu odráží i v jeho veřejné a společenské angažovanosti. Ve škole dítě zjišťuje, že svět je poznatelný a že poznatelnost se řídí určitými pravidly a je založena na určitých postupech.

Zejména první roky školní docházky jsou absolutní změnou v každodennosti dítěte, mění se náplň a také smysl trávení času. Hra bez výsledného efektu se přeměňuje ve hru s pevnými pravidly a následnou klasifikací jejích výsledků. Škola tedy bývá jedním z prvních míst, kde se dítě poprvé střetává s hodnocením své osoby učitelem. To se liší od zavedeného hodnocení ze strany rodičů, které je založeno spíše na emocionální bázi.

„Je-li rodina vůči škole vstřícná a škola dobře rozumí náročnosti takovéto změny, pak dítě tato změna baví a rádo ji postupuje. Odhaluje v ní něco dobrodružného a poutavého. Nově poznává i samo sebe, s hrdostí zjišťuje, co dokáže, kam až sahají jeho schopnosti a síly. Pojí-li se s tím vším i úspěch, ocenění a dobré postavení, pak je zdárně nastoupena nová, vyšší fáze socializace. Jestliže se zde ale dítě setkává s traumaty, tresty, ponížením a neúspěchy pak to vede v jeho socializaci ke strachu z toho, jak život půjde dál a k blokováním jeho motivace sociálně se vyvíjet mimo projektivní rodinný kruh“ (Helus, 2003, s. 101).

2.3 Dítě versus učitel – pedagog

S příchodem do školy dítě přijímá novou úlohu, úlohu žáka, na kterého je kladena celá řada nových nároků. Tyto nároky jsou součástí výchovně vzdělávacího procesu, jehož mediátory jsou učitelé. Může se zdát, že postavení učitelů ve školních třídách je nezávislé na vztahu žáků s nimi, ovšem pedagogové k naplnění svého poslání potřebují zpětnou vazbu, kterou jim žáci dávají v podobě svých výsledků. Ve vztahu žák-pedagog dochází tedy k denní interakci. Tyto interakce se dají rozdělit do tří typů:

1. kooperativní interakce-vzájemná spolupráce – je ideální,
2. kompetitivní – založený na neustálém soutěžení,
3. konfliktní – ve kterém úspěch jednoho v mnoha případech zcela znemožňuje úspěch druhého (Langová, 1992).

2.4 Volný čas

Volný čas je důležitou součástí života člověka v každém věku. Zvláště v životě mladého člověka má svůj nezastupitelný význam, protože mu poskytuje prostor k poznání sama sebe i ostatních, poznání života i světa a zároveň mu umožňuje

seberealizaci v činnostech na základě svých potřeb, představ, zájmů, aspirací a schopností (Jurkovičová, 2010).

Volný čas je část dne, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež jsou od něj požadovány z jeho sociální role. Jde o údobí, které zbývá po splnění školních i mimoškolních povinností. Je to taková činnost, „do níž člověk vstupuje dobrovolně, s představami, a jež mu poskytuje uspokojení. Jako hlavní úkol volného času je: odpočinek, zábava, rozvoj osobnosti“ (Hofbauer, 2004, s. 13).

Volným časem bychom tedy měli rozumět období, kdy se člověk svobodně rozhoduje o činnosti, kterou chce právě podnikat. Jde o mimoškolní činnost, která není spojována se zabezpečováním individuálních a existenčních potřeb.

Svobodné rozhodnutí pro svébytné aktivity v mimoškolní oblasti, které člověku přinášejí pocit sebeuspokojení a naplnění, je zcela zásadní a typické pro výchovu ve volném čase. V porovnání s touto svobodou se nabízí nesvoboda školní. Povinná školní docházka přináší samozřejmě celou řadu společenských výhod, jako je například relativně nízká negramotnost obyvatelstva, nižší kriminalita a lepší uplatnění na trhu práce.

„Faktem však zůstává, že z psychologického hlediska pokud něco musíme, náš primárně subjektivní stenizující zájem se proměňuje na astenickou povinnost“. Zatímco pro starší žáky se mnohdy stává školní docházka nevyhnutelnou a často ne vždy příjemnou nutností, činnost ve volném čase jsou svobodným naplněním existenčního vaku každého člověka (Němec 2007, s. 12).

2.5 Kognitivní vývoj mladého člověka

Typické pro žáky ve věku mého výzkumu, tedy žáky druhého stupně, je velká intelektuální aktivita. Rádi diskutují a snaží se třídít nové poznatky, kritizují je, zaujmají k nim vlastní postoj, o kterém si mnohdy myslí, že je správný a těžko přijímají názor jiný se slovy „to bylo tehdy, teď je to jinak“ a v podstatě se pro něj pedagog, případně rodič, mnohdy stává jakýmsi, jak říkají „fosilem“, člověkem s už překonanými staromódními názory. Ovšem postupem času dozrávají a uvědomují si, že je nutné přijímat i zkušenosti a názory jiných i starších lidí.

Skorunková (2008) uvádí, že rozvoj myšlení ovlivňuje u studentů především zkušenost, která vede k postupnému opouštění černobílého vidění světa. Žák si již uvě-

domuje, že mnohé situace mohou mít různá řešení a mnohdy je nelze posuzovat jen jako špatné či dobré. Uvědomuje si mnohoznačnost životní reality, je schopen kompromisu a akceptuje řešení, které je přijatelné z více hledisek nebo pro více lidí.

Nabitě zkušenosti přispívají k dalšímu rozvoji tzv. krystalické inteligence, která u duševně pracujícího člověka může růst až do šedesáti let. Krystalická složka inteligence obsahuje naučené myšlenkové obraty, kvalitně osvojené pojmy a využívá osvědčené strategie řešení problémů.

2.6 Emocionální vývoj

V emocionálním vývoji dochází k určité citové rovnováze a převaze pozitivních emocí. Nejvýznamnější je další výrazný rozvoj vyšších citů především etických a estetických. Ovšem nadále takto mladý člověk bojuje s emocemi osamostatněním se od rodičů v kontrastu s tím, že sám zjišťuje, že na to ještě nemá a občas se ještě rád schová pod „maminčinu sukni“, což si sám později možná v duši vytýká. Dostává se ze stavu dětské nekritičnosti, přes pubertální negativismus, k počátkům dozrávání v mladého člověka.

2.7 Počátky dospívání

Jedná se o jedno z nejsložitějších období vývoje jedince. V tomto období se objevuje velké množství delikvence, kázeňských přestupků, duševní poruchy a také sebevraždy nebo demonstrativní pokusy o ně. Jsou patrné taky biologické změny, které jsou spojené zejména s dozráváním prvotních a druhotných pohlavních znaků, prudký růst tělesné výšky a celkové změny ve formování postavy, která se začíná nápadně podobat dospělým jedincům. K negativům dospívání patří také velké hormonální změny a další působení na centrální nervový systém, které narušují jeho rovnováhu. To zapříčiňuje nesoustředěnost, snižování pozornosti ve vyučovacích hodinách, sebeovládání a reagování na různé podněty přecitlivěle nebo naopak prudce.

2.8 Možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace dětí

Toto rozsáhlé téma lze začít z několika směrů. Výzkum jsem začal pozorováním a studiem chování vlastních dětí, které jsou přesně ve věku respondentů oslovených při řešení praktické části této bakalářské práce.

2.8.1 Jak může škola ovlivnit hodnotovou orientace dítěte-žáka?

Primárním ovlivněním žáka školou je gramotnost jedince, znalost mateřského jazyka slovem i písmem. Toto je základem možnosti prožívat hodnotný život ve společnosti, ve které jedinec žije. Samozřejmě potřeba a důležitost ostatních předmětů je neméně důležitá. Znalost matematiky, přírodopisu, literatury, zeměpisu, hudební výchovy, výtvarné výchovy, sportovních předmětů, občanské nauky a ostatních předmětů, výrazně a kvalitně ovlivňuje výši kvality hodnoty mladého člověka. Škola ovšem není jen o studiu jako takovém, je to sounáležitost v kolektivu. Stát se jeho kvalitní součástí a rozvíjet se ve spolupráci na společných projektech zadávaných školními osnovami. Jde o budování citu k socializaci jedince, začleňování se a vytváření hodnotného kolektivu. Je to vývoj studenta i v mimoškolních aktivitách, na školních výletech, lyžařských výcvicích, chování se na kulturních akcích a podobně. Přirozeně s tím jsou i spojeny negativa. Slabší jedinec či žák s horším prospěchem se může stát terčem posměchu kolektivu, který v anonymitě kolektivu může gradovat a vyústit v cílenou šikanu. Dalším negativem bych viděl nešvar dnešní konzumní společnosti. Děti na druhém stupni, začínají více dbát na svůj zevnějšek a upřednostňují takzvané „značkové oděvy“ nebo komunikační zařízení jako jsou mobilní telefony případně tablety. To může u dětí rodičů, kteří s tímto trendem nesouhlasí nebo u rodičů sociálně slabších, vyústit v nesmyslný komplex před kolektivem nebo dokonce vyčlenění z kolektivu.

To nic nemění na tom, že škola tedy velmi hodnotově ovlivňuje mladého člověka. Hodnota se může skrývat i například v tom, že městské dítě z panelového domu díky škole „přičichne“ k zemědělství na školních pozemcích v hodinách pěstitelských prací, anebo dítě z nehudební rodiny se díky škole může dostat v hodině hudební výchovy třeba ke hře na kytaru, ve které může díky škole později vynikat, což by mu rodina nedokázala poskytnout. Škola je schopna podpořit a „vychovat“ nadějněho sportovce vedením správným směrem a organizací různých meziškolních utkání a závodů. Školy velmi často podnikají různé matematické, chemické

olympiády, literární soutěže a podobně. Ve školách taky nezdídka přednáší na besedách různí odborníci, příslušníci různých složek nebo se konají mítinky s protidrogovou tematikou, sexuální přednášky a spousty jiných doprovodných akcí.

2.8.2 Působení na základě vzdělávacího programu vlastní výukou

Škola má možnosti ovlivňovat hodnotovou orientaci studentů na druhém stupni základních škol, zejména v předmětech zaměřených na výchovu. V těchto výchovných předmětech strukturovaných dle školních osnov se vytváří u mladých lidí podvědomí o sociálních problémech, základech práva, psychologie, etiky, spravedlnosti, slušnosti. Žákům pak tyto předměty mohou napomoci naleznout rozdíly a rozlišit to, co je morální a nemorální, dobré a špatné, slušné a neslušné a podobně. Občanská výchova patří k předmětům s největším spektrem možností a prostorem pro působení na žáky, může u nich vytvářet základní návyky a znalosti soužití ve společnosti moderního demokratického státu. Samozřejmě i další školní předměty mohou velice konkrétně napomáhat správnému duševnímu vývoji mladého člověka. Například kulturní cítění v hudební výchově, umění a výtvarné ve výtvarné výchově, sport pak ve sportovní výchově. Škola zařazuje do studia i spoustu různých odborných přednášek vedených odborníky z řad zdravotníků, lékařů, policistů, pyrotechniků, psodů, hasičů, soudců či státních zástupců. Dalším předmětem, kde škola utváří hodnoty dané osnovami ministerstva školství je „Výchova ke zdraví“. V tomto předmětu žáci nacházejí odpovědi na své otázky a jsou směřováni k tomu jak kvalitně a dobře žít. Probírají zde problémy spojené s návykovými a psychotropními drogami, alkoholismem, seznamují se s nebezpečím anorexie či bulimie. V hodinách tohoto předmětu se seznamují s tématy sexuálního života mladých lidí, poznáváním vlastního těla a pochodů v něm spojených s dospíváním. Pedagog se jim snaží naznačit jakým směrem se dát k hodnotnému a zdravému životu. Svou podstatou se jedná o otevřené hodiny s volným tématem probíhající formou diskuse učitele se žáky, podložené učebnicí, která slouží převážně jako soubor témat.

2.8.3 Působení v rámci volnočasových a zájmových aktivit

Jednou za rok škola pořádá pro žáky druhého stupně přednáškový večer a noc s názvem „Noc bez drog“. Tento velice zajímavý nápad má u žáků velký ohlas a troufám si říct, že „Noc bez drog“ je být velkou osvětou a prevencí mladých lidí před užíváním návykových látek.

V neposlední řadě může škola děti hodnotově ovlivňovat i na školních výletech, exkurzích, besedách, výstavách, v divadle nebo v muzeu. Velkou zkušeností může být i zimní lyžařský kurz, který může napomoci ke zdravému a správnému vývoji osobnosti žáka. Na takovémto kurzu se děti pod vedením pedagogů dostávají i do situací mimo rámec školního vyučování a prostředí. Učitelé a instruktoři nejdnou musí nahradit absenci rodičů a žáci se tak naučí prohlubovat mezilidské vztahy a vzájemnou pomoc ve skupině, která tady supluje společnost, která na ně čeká v dospělosti.

Významnou možností, jak může dál škola ovlivnit dítě, je její zaměření, protože v dnešní době existuje velké množství škol s různým zaměřením. Jsou základní školy jazykové, hokejové, fotbalové, matematické a další, které mohou mladého velmi ovlivnit a rozvinout jeho schopnosti. Různé výměnné projekty jazykových škol, či zahraniční závody nebo utkání sportovních škol výrazně podporují všestranný rozvoj schopností dětí. Další způsob rozvoje hodnot jsou víceletá gymnázia, která vedou dítě od útlého věku ke studiu na vysoké škole.

Dnešní moderní školství základních škol také nabízí veliké spektrum zájmových a sportovních kroužků, kroužků hudební a výtvarné výchovy. V prostorách školy bývají klubovny skautských oddílů, modelářské kroužky v dílnách pracovní činnosti, tělocvičnu nebo bazén využívají různé sportovní oddíly. Další možnosti se otvírají postupným zráním a dospíváním.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Stanovení cílů sociologického výzkumu

Úkolem v této části bakalářské práce je zjistit pomocí průzkumu jak dalece je schopna škola ovlivnit hodnotovou orientaci žáků druhého stupně a v neposlední řadě zjistit jaké hodnoty jsou pro děti tohoto věku prioritní.

3.2 Stanovené otázky výzkumu

Byly stanoveny základní otázky sociologického výzkumu, které byly dále rozpracovány do jednotlivých bodů dotazníku.

1. Má škola dostatečné prostředky a možnosti ovlivnit hodnoty mladých dospívajících lidí?
2. Co bude nejvyšší hodnotovou prioritou žáků?
3. Mění se hodnoty postupem dospívání žáků druhého stupně?

3.3 Metoda vlastního výzkumu

Základem sociologického výzkumu v této bakalářské práci bylo sestavení dotazníku. Zpracování výsledků z dotazníku a vyhodnocování sebraných dat je snadnou a rychlou metodou, při které se porovnají odpovědi velkého množství respondentů, kteří odpovídají na jasné a přesně formulované otázky. Tyto otázky jsou pečlivě vybrány a položeny s ohledem k věku a zaměření směru výzkumu.

Postupem času, při vytváření dotazníku, jsem dospěl k názoru, že by mohlo být zajímavější a pro splnění cíle výzkumu efektivnější, kdybych sestavil dotazníky dva a při výzkumu oslovil větší spektrum respondentů (konkrétně žáků všech tříd druhého stupně základních škol) a měl tudíž možnost srovnání změny priority hodnot mladších žáků a starších žáků. Dotazníky jsem tedy vytvořil dva, jeden pro žáky 6. a 7. třídy a druhý pro žáky 8. a 9. třídy přičemž dotazníky budou vyhodnoceny každý zvlášť a posléze výsledky shrnuty v závěrečném porovnání. Při sestavování dotazníků jsem se rozhodl, že dotazníky budou podobné, ale přizpůsobené různému stupni vývoje žáků. Oba dotazníky jsou vloženy v přílohách bakalářské práce.

V obou případech byly osloveny smíšené třídy žáků druhého stupně (tedy chlapci i dívky), celkem čtyři skupiny po 20 žácích, viz tabulka 1.

Tab. 1: Přehled respondentů dle tříd

Dotazník typ I. 6.A	20	Dotazník typ I. 6.B	20
Dotazník typ I. 7.A	20	Dotazník typ I. 7.B	20
Dotazník typ II. 8.A	20	Dotazník typ II. 8.B	20
Dotazník typ II. 9.A	20	Dotazník typ II. 9.B	20
Celkem respondentů	80		80

Celkem tedy bylo osloveno 160 respondentů, zastoupení chlapců a dívek je uvedeno v následující tabulce 2.

Tab. 2: Přehled respondentů dle pohlaví

	Šesté třídy	Sedmé třídy	Osmé třídy	Deváté třídy	Celkem
Dívky	27	14	12	22	75
Chlapci	13	26	28	18	85

3.4 Výzkum a hodnocení výsledků dotazníků typu I

Vyhodnocení jsem provedl na základě výsledků dotazníku typu I pro žáky a žákyně druhého stupně základních škol studujících v šestých a sedmých třídách. První tři otázky jsem volil motivační, rozjezdové a informativní a nejsou proto dále hodnoceny. Jelikož, zde pracuji s poměrně mladými respondenty, volil jsem na oživení pár ilustrujících obrázků stažených z internetu.

Odpovědi ke každé hodnocené otázce jsou zapracovány do tabulky a dále prezentovány formou grafu. Ke každé otázce je provedeno hodnocení.

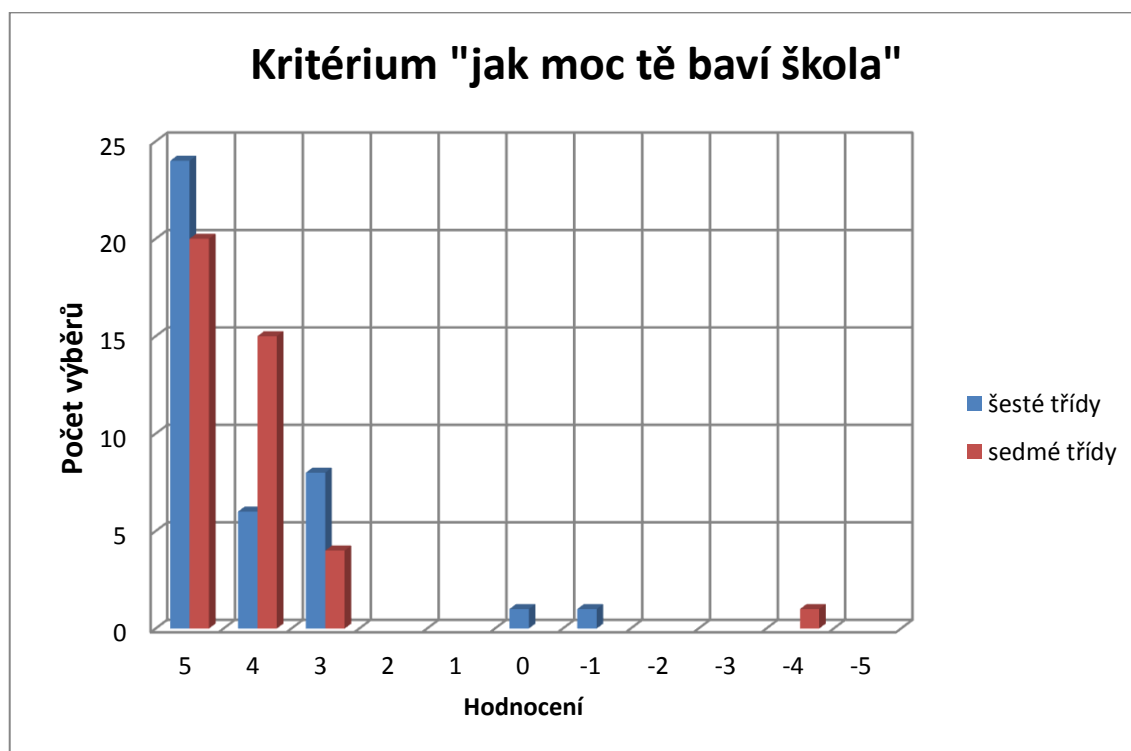
3.4.1 Hodnocení jednotlivých otázek dotazníku I

Otázka číslo 4: jak moc tě baví škola?

Respondenti dle svého uvážení zakroužkovali v dotazníku hodnotu od 5 (moc se mi líbí) do -5 (vůbec se mi nelíbí). Odpovědi na otázku jsou dokumentovány v následující tabulce č. 3 a přehledně jsou výsledky dokumentovány v grafu na obr. 1.

Tab. 3: Kritérium „jak moc tě baví škola“

Stupnice	Šesté třídy	Sedmé třídy
5	24	20
4	6	15
3	8	4
2		
1		
0	1	
-1	1	
-2		
-3		
-4		1
-5		
Průměr	4,18	4,2

Obr. 1: Výsledek hodnocení otázky č. 4

Rekapitulace odpovědí k otázce č. 4:

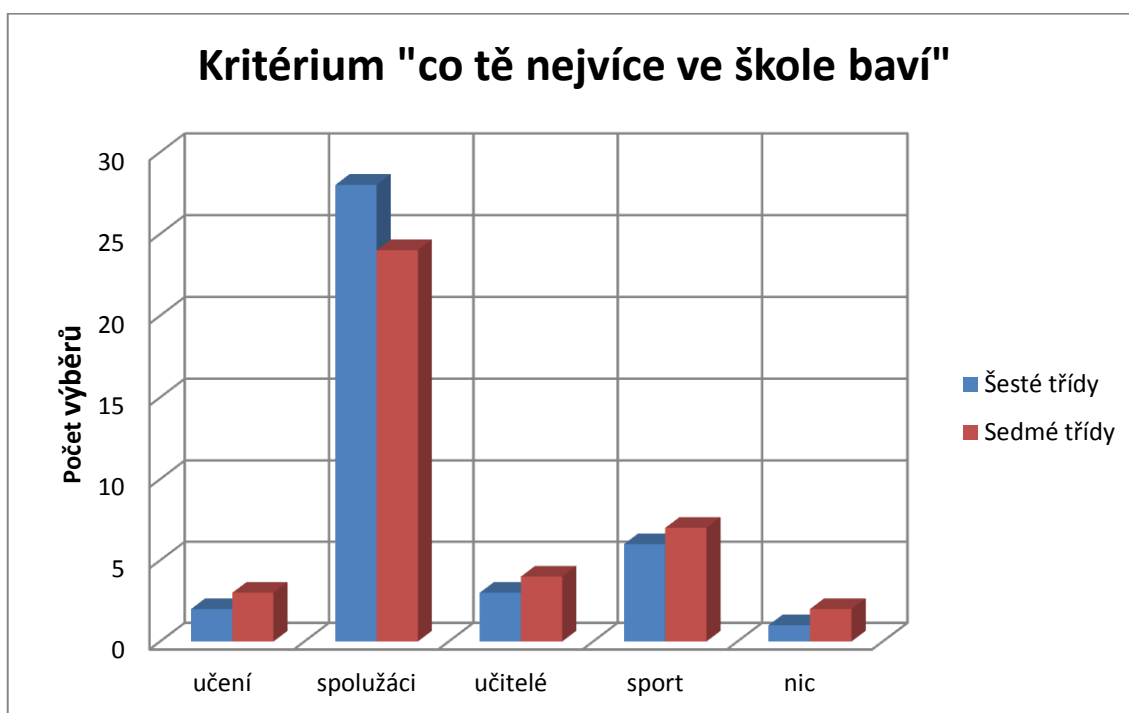
Žáci všech čtyř tříd odpovídali na otázku „jak moc je baví škola“ velmi pozitivně, což se odrazilo na celkových průměrech 4,18 šesté a 4,2 sedmé třídy. Výsledek vypovídá o kladném přístupu žáků ke škole.

Otázka číslo 5: co tě ve škole nejvíce baví?

Respondenti vybrali jednu z nabídnutých odpovědí na tuto otázku a výsledky jsou dokumentovány v následující tabulce č. 4 a přehledně v grafu na obr. 2.

Tab. 4: Kritérium „co tě ve škole nejvíce baví“

	Šesté třídy	Sedmé třídy	Počet výběrů	Pořadí
učení	2	3	5	4
spolužáci	28	24	52	1
učitelé	3	4	7	3
sport	6	7	13	2
nic	1	2	3	5

Obr. 2: Výsledek hodnocení otázky č. 5

Rekapitulace odpovědí k otázce č. 5:

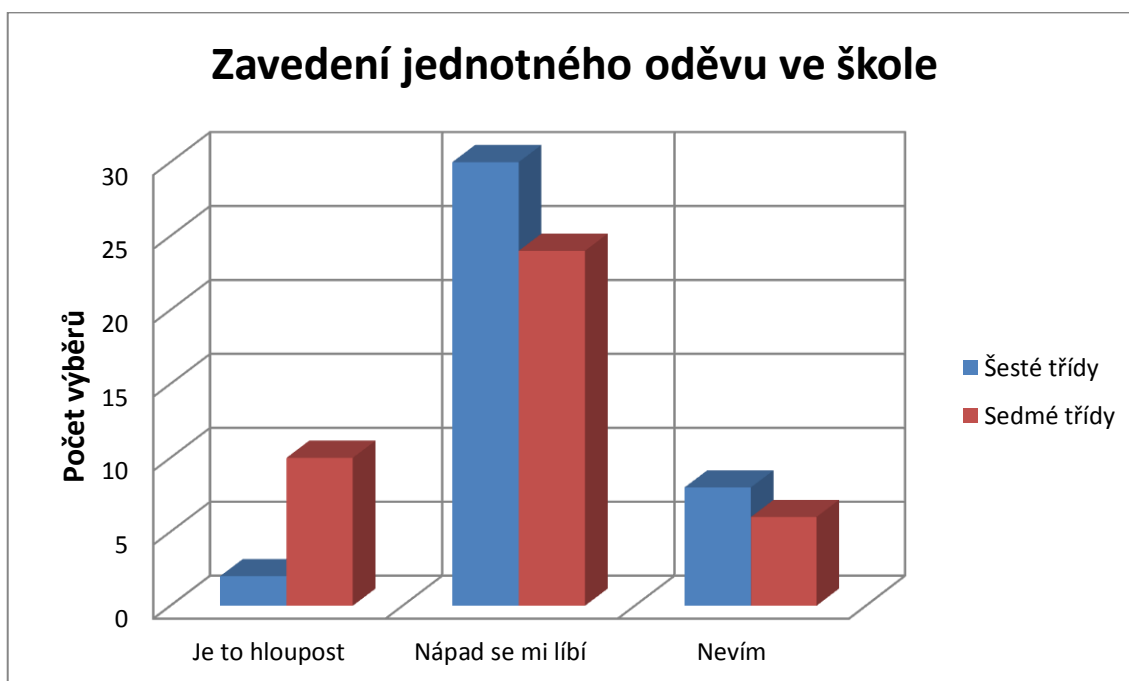
Z odpovědí na otázku 5 se dá vyčíst, že děti ve škole pojí přátelství a kolektiv a to dokonce nejvíce ze všech uvedených možností. Žáci šestých tříd se na tom shodli v 28 případech a žáci sedmých tříd v 24 případech. Další nejčastější odpovědí, na otázku co je ve škole nejvíc baví, byl u obou skupin „sport“. Jen tři respondenti odpověděli, že je ve škole nebaví nic.

Otázka číslo 6: ... zavedení jednotného oděvu ve škole

Respondenti vybrali jednu z nabídnutých odpovědí na tuto otázku a odpovědi na otázku jsou dokumentovány v následující tabulce č. 5 a přehledně v grafu na obr. 3.

Tab. 5: Hodnocení otázky č. 6

	Je to hloupost	Nápad se mi líbí	Nevím
Šesté třídy	2	30	8
Sedmé třídy	10	24	6
Celkový výsledek	12	54	14

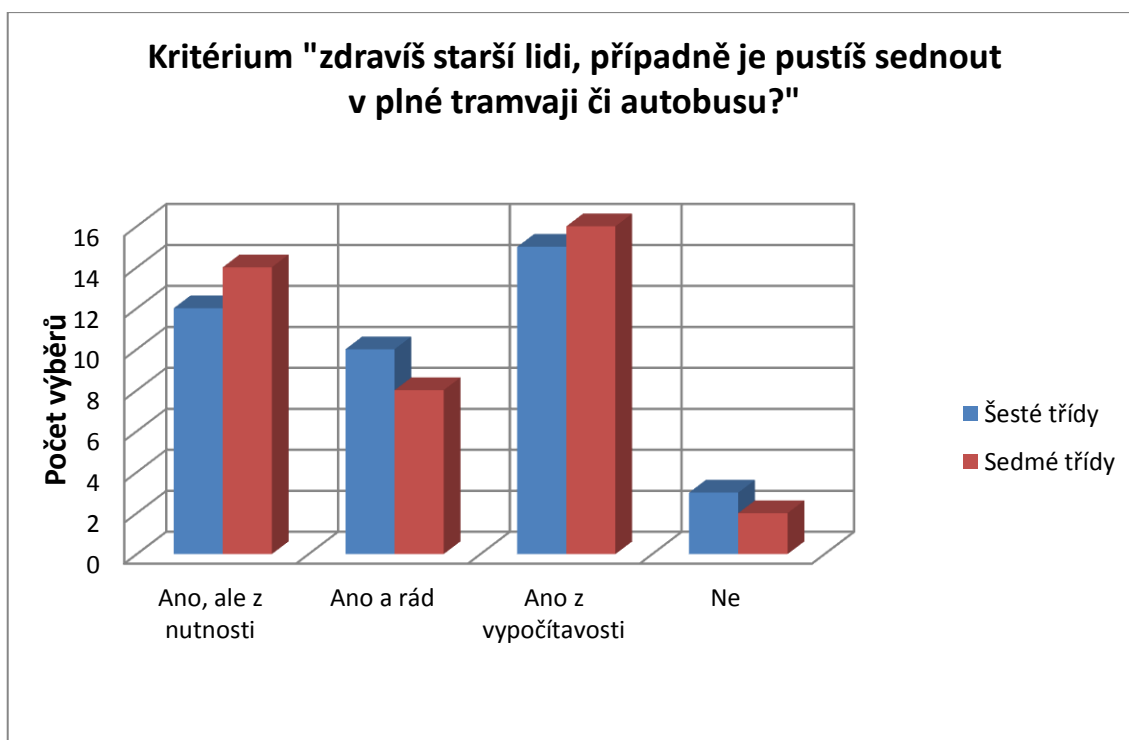
Obr. 3: Výsledek hodnocení otázky č. 6

Otázka číslo 7: zdravíš starší lidi, případně je pustíš sednout v plné tramvaji či autobusu?

Respondenti vybrali jednu z nabídnutých odpovědí na tuto otázku a odpovědi na otázku jsou dokumentovány v následující tabulce č. 6 a přehledně v grafu na obr. 4.

Tab. 6: Hodnocení otázky číslo 7

	Ano, ale z nutnosti	Ano a rád	Ano z vypočítavosti	Ne
Šesté třídy	12	10	15	3
Sedmé třídy	14	8	16	2
Celkový výsledek	26	18	31	5

Obr. 4: Výsledek hodnocení otázky č. 7

Rekapitulace odpovědí k otázce č. 7:

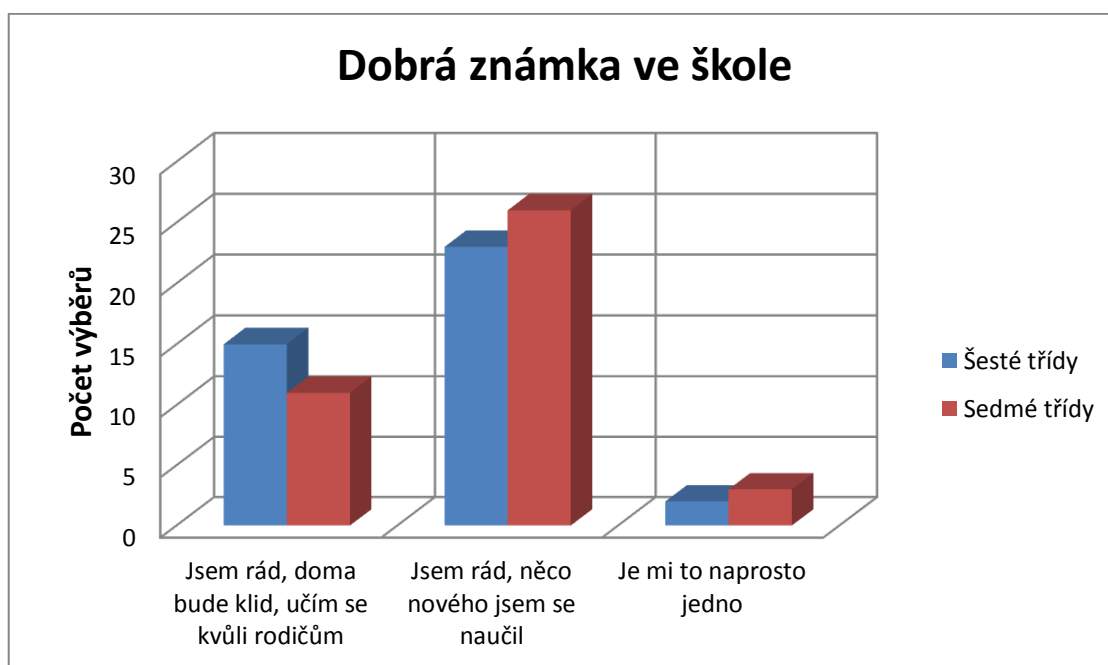
Odpovědi u obou skupin respondentů se velmi shodovaly. Rád pozdraví nebo pustí sednout starší spoluobčany 22,5% dotázaných, z vypočítavosti jich bylo 38,75 %, z nutnosti 32,5 % a nepustí sednout či nepozdraví 6,25% žáků.

Otázka číslo 8: když ve škole dostaneš dobrou známku?

Respondenti vybrali jednu z nabídnutých odpovědí na tuto otázku a odpovědi na otázku jsou dokumentovány v následující tabulce č. 7 a přehledně v grafu na obr. 5.

Tab. 7: Hodnocení otázky číslo 8

	Jsem rád, doma bude klid, učím se kvůli rodičům	Jsem rád, něco nového jsem se naučil	Je mi to naprosto jedno
Šesté třídy	15	23	2
Sedmé třídy	11	26	3
Celkový výsledek	26	49	5

Obr. 5: Výsledek hodnocení otázky č. 8

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 8:

Nejvíce studentů odpovědělo, že z dobré známky mají radost hlavně proto, že se dobře naučili, něco nového dozvěděli a byli následně dobře ohodnoceni. Vyjádřeno v procentech, to bylo 61,25%. Jen z pocitu, že se učí hlavně kvůli rodičům a klidu v rodině to bylo 32,5%. Nejméně odpovědí se sešlo v kolonce, že je jim výsledek jejich práce naprosto lhostejný.

Otázka číslo 9 - postoje respondentů k drogám

Jedná se o otázku a odpovědi týkající se problematiky, zda a jak ovlivnily akce pořádané ve škole mimo vyučovací hodiny postoje respondentů k drogám.

Na škole, ve které jsem prováděl svůj výzkum, každoročně pořádá pedagogický sbor ve spolupráci s dalšími odborníky řadu besed týkajících se problematiky volného času studentů, prevence proti drogám a jiným návykovým látkám. Besedy a přednášky jsou v budově školy a to mimo vyučovací hodiny, děti druhého stupně dokonce v rámci akce „Noc bez drog“, ve škole přespí. Tento nápad mě velice zaujal, protože se domnívám, že aktivity, jako jsou tyto každoroční akce, přesně vyjadřují téma mé bakalářské práce, která se zabývá možnostmi školy hodnotově ovlivnit mladé lidi.

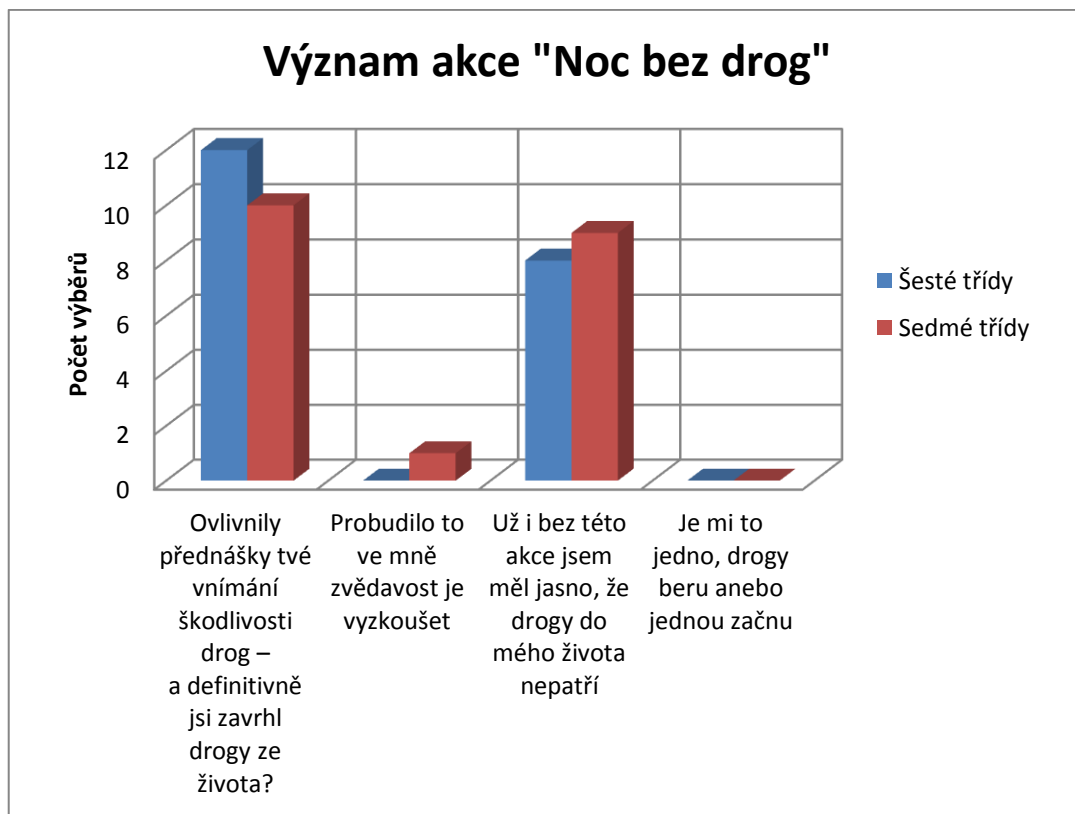
Respondenti vybrali jednu z uvedených odpovědí na tuto otázku, jak tyto akce ovlivnily jejich vztah k drogám:

1. ovlivnily přednášky tvé vnímání škodlivosti drog – a definitivně jsi zavrhl drogy ze života;
2. probudilo to ve mně zvědavost je vyzkoušet;
3. už i bez této akce jsem měl jasno, že drogy do mého života nepatří;
4. je mi to jedno, drogy beru anebo jednou začnu.

Studenti se ve svých odpovědích na tyto otázky vzácně shodli a všichni respondenti odpověděli, že drogy v jejich životě nemají naprosto místo, jak je zřejmé z tabulky č. 8 a grafu na obr. 6. Celkem 22 žáků uvedlo, že akce školy „Noc bez drog“ ovlivnila jejich vztah k drogám, což znamená, že tato má smysl.

Tab. 8: Hodnocení otázky číslo 9

	Ovlivnily přednášky tvé vnímání škodlivosti drog – a definitivně jsi zavrhl drogy ze života?	Probudilo to ve mně zvědavost je vyzkoušet	Už i bez této akce jsem měl jasno, že drogy do mého života nepatří	Je mi to jedno, drogy beru anebo jednou začnu
Šesté třídy	12	0	8	0
Sedmé třídy	10	1	9	0
Celkový výsledek	22	1	17	0

Obr. 6: Výsledek hodnocení otázky č. 9

Otázka číslo 10: jakého předmětu, bys chtěl/a být učitelem na vaší škole a proč?

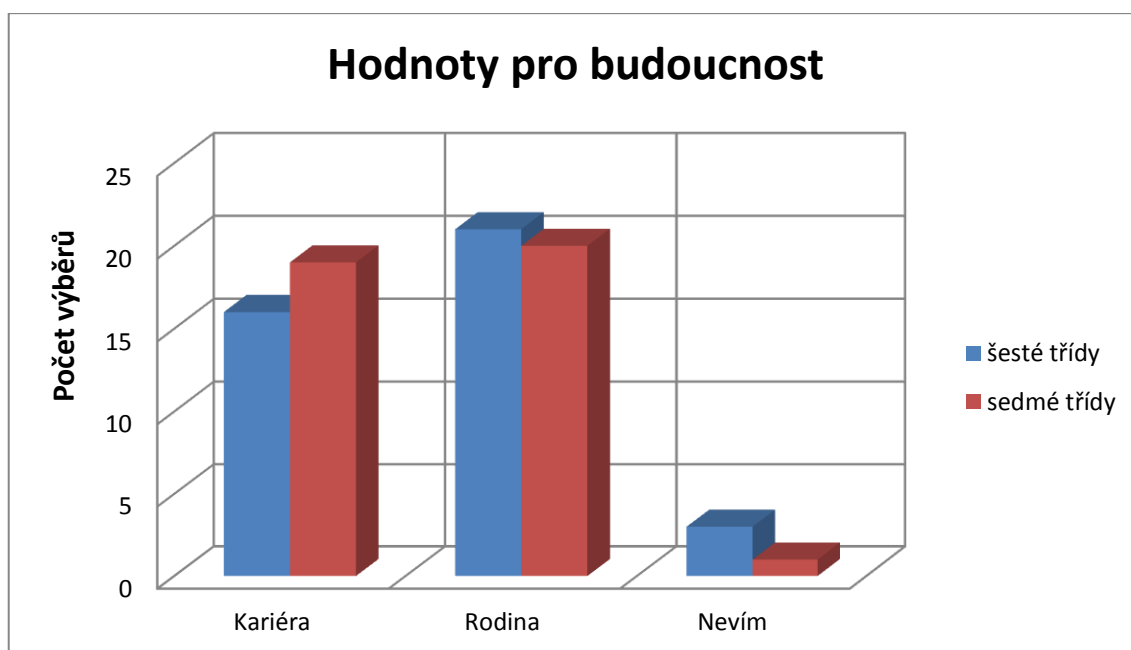
Tuto otázku jsem volil jako malinko odlehčující, abych mladé studenty příliš nenu-
dil a udržel jejich soustředění. Pro můj výzkum neměla větší váhu, i když odpovědi
přinesly zajímavé informace. Většina studentů druhého stupně na škole, kde jsem
prováděl svůj výzkum, ráda provozuje sport, výtvarnou a hudební výchovu a v ne-
poslední řadě se zajímá také o informatiku.

Otázka číslo 11: která z uvedených hodnot je ti budoucna nejbližší?

Respondenti vybrali jednu z nabídnutých odpovědí na tuto otázku a odpovědi jsou
uvedeny v následující tabulce 9 a přehledně na grafu na obr. 7.

Tab. 9: Hodnocení otázky číslo 11

	Kariéra	Rodina	Nevím
Šesté třídy	16	21	3
Sedmé třídy	19	20	1
Výsledek	35	41	4

Obr. 7: Výsledek hodnocení otázky č. 11

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 11

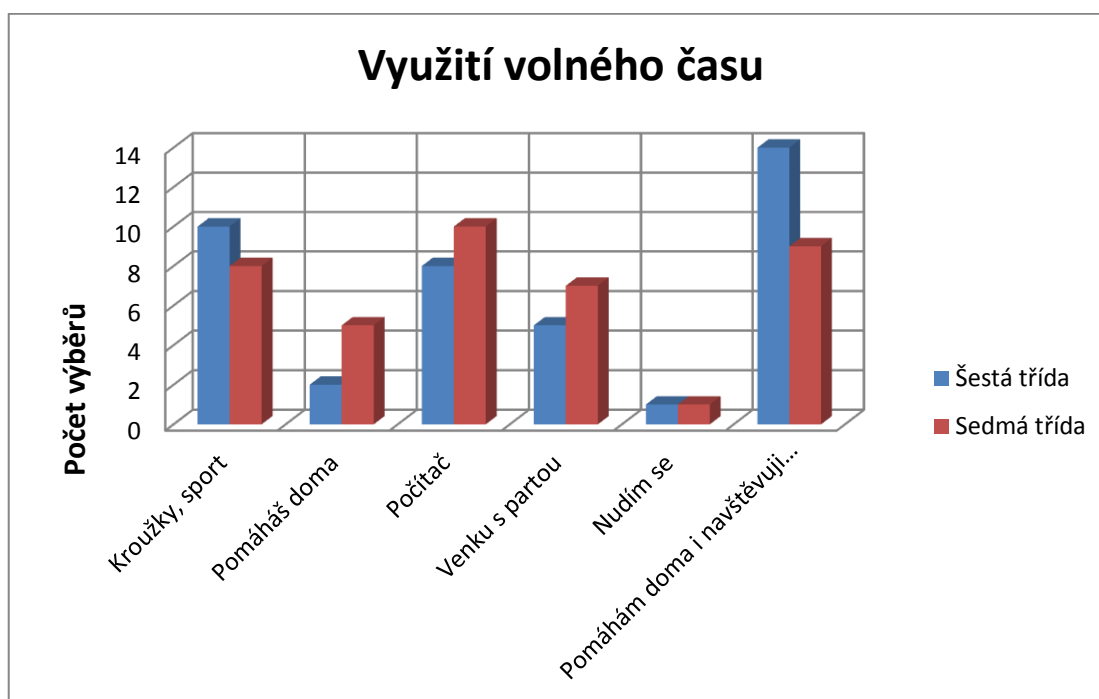
Z odpovědí je patrné, že žáci upřednostňují do budoucna raději rodinu a děti než, honbu za kariérou. Čtyři respondenti si nevěděli s otázkou rady.

Otázka číslo 12: vyber z vypsanych možností tobě nejbližší tomu, jak trávíš volný čas

Respondenti vybrali jednu z nabídnutých odpovědí na tuto otázku a odpovědi jsou uvedeny v následující tabulce 10 a přehledně na grafu na obr. 8.

Tab. 10: Hodnocení otázky číslo 12

	Kroužky, sport	Pomáháš doma	Počítač	Venku s partou	Nudím se	Pomáhám doma, kroužky
Šestá třída	10	2	8	5	1	14
Sedmá třída	8	5	10	7	1	9
Celkem	18	7	18	12	2	23

Obr. 8: Výsledek hodnocení otázky č. 12

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 12

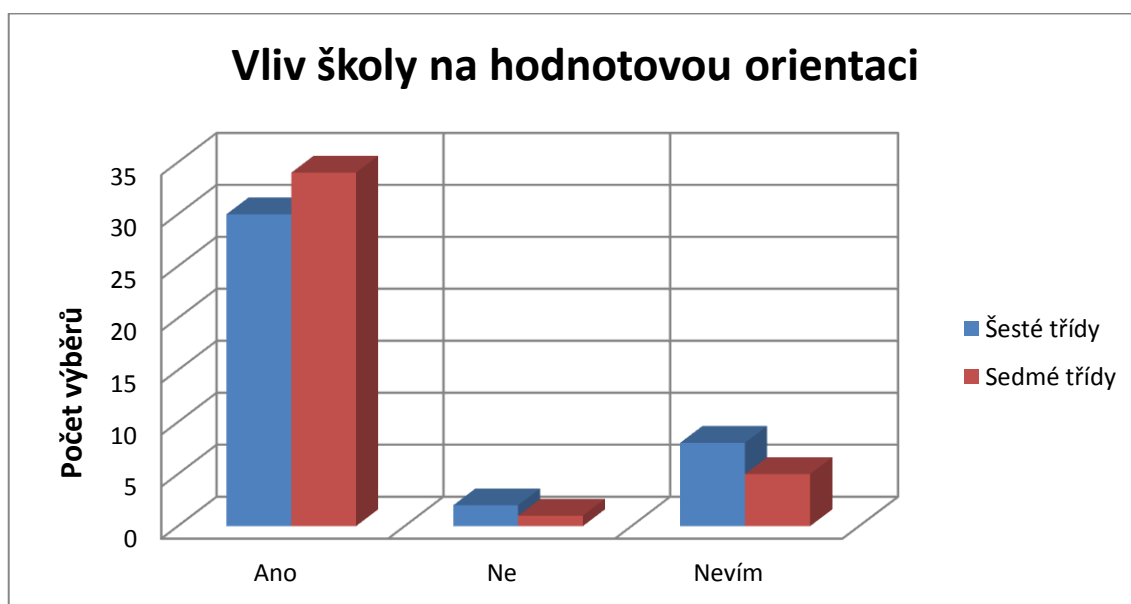
Nejčastější volnočasovou aktivitou respondentů šestých a sedmých tříd byla pomoc rodičům s domácností či mladšími sourozenci kombinovaná s návštěvami sportovních a ostatních kroužků. Další dvě aktivity byly v rovnováze, přičemž se jednalo se o sport a počítač. Pozitivním na tomto výzkumu bylo zjištění, že mimo školu se doma nudí jen dva respondenti z dotázaných, viz graf na obr. 8.

Otázka číslo 13: může škola ovlivnit tvou hodnotovou orientaci do budoucího života?

Tato otázka patřila ke klíčovým v mém dotazníku. Byla položena respondentům přímo ve znění názvu bakalářské práce a respondenti vybrali odpověď „ano“, „ne“ nebo „nevím“. Odpovědi jsou uvedeny tabulce č. 11 a přehledně v grafu na obr. 9.

Tab. 11: Hodnocení otázky číslo 13

	Ano	Ne	Nevím
Šesté třídy	30	2	8
Sedmé třídy	34	1	5
Celkový výsledek	64	3	13

Obr. 9: Výsledek hodnocení otázky č. 13

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 13

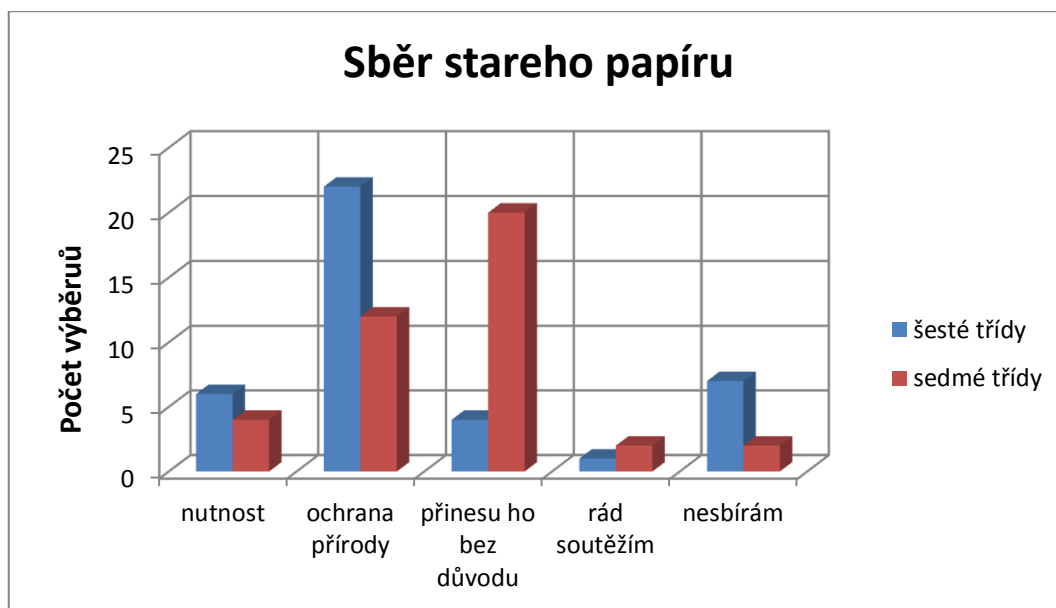
Z osmdesáti dotázaných respondentů bylo 64 přesvědčeno o tom, že škola může ovlivnit jejich hodnotovou orientaci, to je 80% dotázaných. Třináct žáků nevědělo jak odpovědět a jen 3 studenti, což je 3,75%, odpověděli, že škola nemá vliv na jejich orientaci v hodnotách.

Otázka číslo 14: sběr starého papíru je pro tebe?

Respondenti vybrali jednu z nabídnutých odpovědí na tuto otázku a vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 12 a přehledně v grafu na obr. č. 10.

Tab. 12: Hodnocení otázky číslo 14

	Nutnost	Ochrana přírody	Přinesu ho bez důvodu	Rád soutě- žím	Nesbírám
Šesté třídy	6	22	4	1	7
Sedmé třídy	4	12	20	2	2
Celkový výsledek	10	34	24	3	9

Obr. 10: Výsledek hodnocení otázky č. 14

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 14

Otázka zněla: je pro tebe sběr starého papíru:

- nutnost, ale raději nějaký nasbíráš, abys na sebe neupozornil,
- rád to udělám, protože tím chráním přírodu,
- přinesu ho, protože je na škole ta možnost, ale hlubší důvod nemám,
- rád soutě- žím v čemkoliv a proto chci být nejlepší i ve sběru,

- vůbec mě to nezajímá a sběr nesbírám.

Cílem výzkumu v této otázce bylo rozpoznat několik aspektů myšlení žáků. Na první pohled banální otázka na starý papír ale v sobě skrývala, jak děti přemýšlí. Škola dává možnost sběru papíru, ale s minimální motivací ve formě případné přímé odměny pro sběratele. Za školní rok se vybralo na nové korkové nástěnky do tříd. To odhalí jiné důvody pro sběr papíru než práce za odměnu. Škola tím může nepřímo žáky vychovávat a ukazovat jiné prioritní důvody sběru starého papíru, například ochranu životního prostředí.

Někteří žáci sběr sbírají jen proto, aby na sebe neupozornili, že jsou k akci laxní. Myslím, že se tady může začít projevovat psychologický obraz dítěte. Dalším důvodem sběru byla soutěživost dětí. Už tu nejde o starý papír, nebo ochranu přírody či falešný strach z postihu, ale snaha být první za každou cenu. Pak sbírá celá rodina a dítě obíhá kontejnery s odpadem, jen aby se umístilo v žebříčku sběračů na nejvyšší laťce. Škola může touto akcí ovlivnit hodnoty dětí. Při rozhovoru s dětmi na toto téma, jsem se setkal dokonce s případem, že se děti dokonce posmívaly jiným dětem za to, že sběr nosí. Je zajímavé, kolik se toho dá z jedné otázky vyzkoumat. Myslím, že podstatou sbírání papíru by měla být ochrana přírody v možnosti recyklace v míře, která bude pro děti samozřejmá a každodenní činnost, kterou dělají pro své okolí, ve kterém žijí. Děti se tím učí i určité kázni a zodpovědnosti.

Nejvíce respondentů z obou skupin žáků odpovědělo, že sbírají starý papír z důvodu ochrany přírody (34 žáků to je 42,5%) a to znamená, že škola ovlivnila hodnotovou orientaci největšího počtu respondentů správným směrem. Bez konkrétnějšího důvodu nosí do školy starý papír 24 žáků to je 30% a vůbec nesbírá 9 žáků, tedy z celkového počtu to je 11,25%.

Otázka číslo 15: myslíš, že je na vaší škole dost možností mimoškolních aktivit jak sportovních tak i jiných?

Respondenti vybrali odpověď „ano“ nebo „ne“ a vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 13, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 11.

Tab. 13: Hodnocení otázky číslo 15

	Ano		Ne	
Šesté třídy	38		2	
Sedmé třídy	36		4	
Výsledek a procenta	74	92,5%	6	7,5%

Obr. 11: Výsledek hodnocení otázky č. 15

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 15

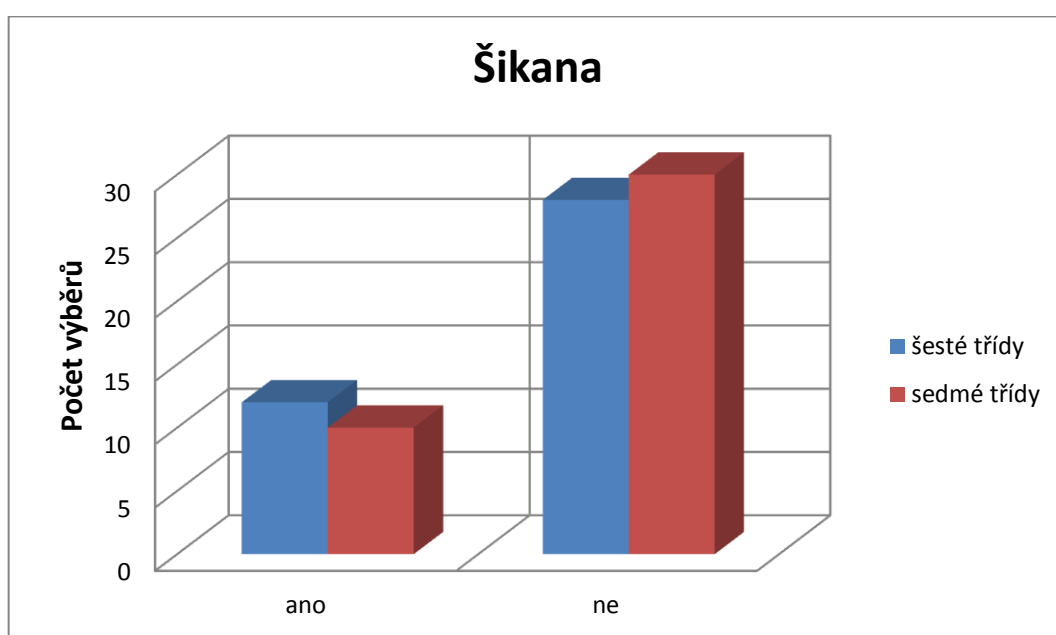
Drtivá většina respondentů je přesvědčena o tom, že škola poskytuje dostatek mimoškolních aktivit. Z dotázaných 80 žáků 7,5% si myslí, že mimoškolních aktivit je na škole málo.

Otázka číslo 16: myslíš, že je na vaší škole šikana?

Respondenti vybrali odpověď „ano“ nebo „ne“ a vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 14, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 12.

Tab. 14: Hodnocení otázky číslo 16

	Ano		Ne	
Šesté třídy	12		28	
Sedmé třídy	10		30	
Výsledek a procenta	22	27,5%	58	72,5%

Obr. 12: Výsledek hodnocení otázky č. 16

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 16

Žáci sedmých tříd odpověděli v 30 případech, že šikanu na škole nemají. V šestých třídách na to bylo o dva respondenty méně. Celkem 72,5% odpovědělo, že se se šikanou na škole nesetkali a 27,5% ano.

Otázka číslo 17: může mít šikana i nějaké kladné důsledky?

Respondenti vybrali odpověď „ano“ nebo „ne“ a vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 15, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 13.

Tab. 15: Hodnocení otázky číslo 17

	Ano		Ne	
Šesté třídy	2		38	
Sedmé třídy	1		39	
Výsledky a procenta	3 výběry	3,75%	77 výběrů	96,25%

Obr. 13: Výsledek hodnocení otázky č. 17

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 17

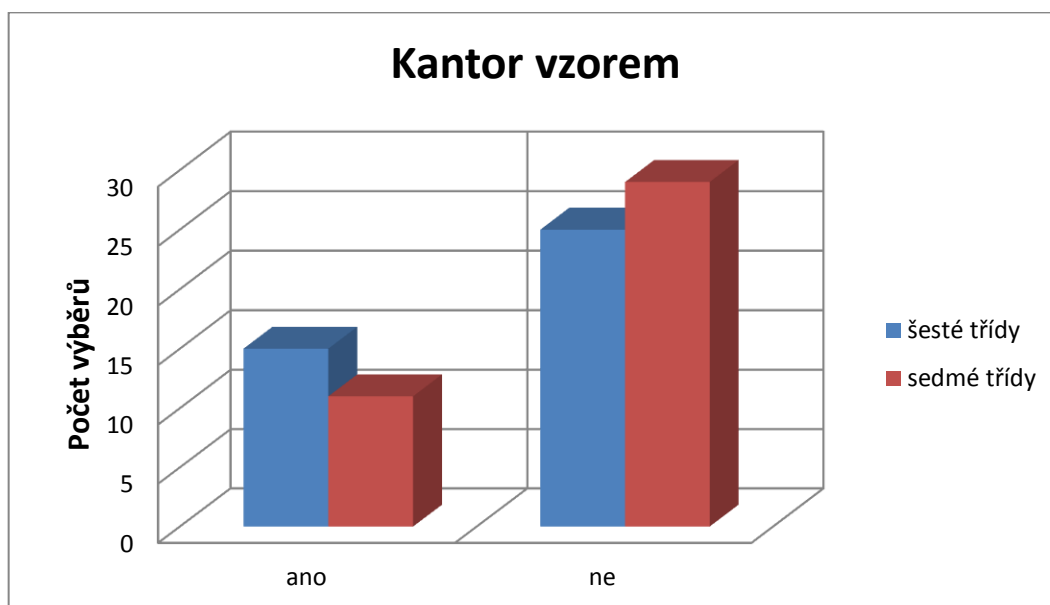
Z dotázaných odpověděli 3 žáci, že šikana může mít i pozitivní dopad, nicméně ani v jednom případě nedokázali vysvětlit jaký. Zbývajících 78 tedy 96,25% je přesvědčena o tom, že šikana nemá žádné kladné důsledky.

Otázka číslo 18: je na vaší škole kantor, který je ti vzorem ve všech směrech?

Respondenti vybrali odpověď „ano“ nebo „ne“ a vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 16, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 14.

Tab. 16: Hodnocení otázky číslo 18

	Ano		Ne	
Šesté třídy	15		25	
Sedmé třídy	11		29	
Výsledky – počet výběrů a % z celkového počtu	26	32,5%	54	67,5%

Obr. 14: Výsledek hodnocení otázky č. 18

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 18

Z dotázaných žáků má na škole 32,5% žáků tedy 26 svůj vzor v některém z učitelů. Ostatních 54 respondentů tento vzor na škole nemá.

Otázka číslo 19: dostáváš ve vyučovacích hodinách odpovědi na tvé vlastní otázky?

Respondenti vybrali odpověď „ano“, „ne“ nebo „nemám otázky“ a vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 17, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 15.

Tab. 17: Hodnocení otázky číslo 19

	Ano		Ne		Nemám otázky	
Šesté třídy	30		5		5	
Sedmé třídy	26		4		10	
Výsledky – počet výběrů a % z celkového počtu	56	70%	9	11,25%	15	18,75%

Obr. 15: Výsledek hodnocení otázky č. 19

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 19

Ve svém výzkumu jsem zařadil otázku na žáky druhého stupně, dostávají-li ve vyučovacích hodinách odpovědi na své vlastní otázky. Z praxe s dětmi vím, že děti prahnou po odpovědích, jelikož se jim tak rozšiřuje spektrum jejich vědění. Z dotazníku vyplynulo, že 65 žáků tyto otázky má, zbývajících 15 žáků žádné otázky nemívají a o nic se nezajímají. Z 65 studentů dostává na své otázky odpověď 56 studentů, tedy 70% respondentů, 11,25% respondentů je nedostanou a 18,75% žádné otázky nemají.

Otázka číslo 20: moc by mě zajímalo, proč i když jste třeba i velmi dobří kamarádi, se velice často oslovujete příjmením. Co myslíš?

Otázku číslo 20 jsem položil, už jako doplňkovou a na odlehčení. Do mého výzkumu nebyla větším přínosem. Z odpovědí v dotazníku jsem vyzoroval, že důvodem používání příjmení k oslovování je shoda více křestních jmen ve třídě, což učitelé řeší oslovováním žáků příjmením a to se posléze zažije a přenesse i mezi žáky.

3.4.2 Vyhodnocení výsledků dotazníku I

Dotazník zahrnoval celkem 20 otázek, z nichž 15 bylo využito pro hodnocení hodnotové orientace dětí, 5 otázek byly pomocných a sloužily spíše k odlehčení průběhu dotazování.

V 12 případech byly otázky voleny tak, že respondenti posuzovali jednotlivé hodnoty nebo postojové výroky (otázky číslo 4; 6; 7; 8; 9; 13; 15; 16; 17; 18 a 19), v 4 případech bylo využito metody, kdy respondenti řadí různé hodnoty (postoje k otázce) do určitého pořadí (otázky číslo 5; 11; 12 a 14).

V tabulce 18 jsou souhrnně uvedeny odpovědi na otázky z dotazníku I. Z odpovědí je zřejmé, že škola má dostatek možností ovlivňovat hodnotovou orientaci žáků šestých a sedmých tříd.

Zodpovědí vyplývá, že žaky škola baví, líbí se jí v kolektivu spolužáků a mají motivaci se něco naučit. 75% žáků šestých tříd a 80% žáků osmých tříd odpovědělo, že škola v budoucnu může ovlivnit jejich hodnotovou orientaci. Důležité je, že v průměru 70% žáků dostává ve vyučovacích hodinách odpovědi na své vlastní otázky. Naopak je méně příznivé, že žáci ve velké většině nenachází vzor mezi svými kantory.

Žáci se také shodli v odpovědích na otázku drog, kdy všichni respondenti odpověděli ve smyslu, že drogy v jejich životě nemají naprosto místo, přičemž téměř třetina žáků uvedla, že akce školy „Noc bez drog“ ovlivnila jejich vztah k drogám správným směrem.

Z dotazníku dále vyplynulo, že většina žáků šestých a sedmých tříd se domnívá, že na jejich škole není šikana a prakticky všichni vyjádřili názor, že šikana nemá žádné kladné důsledky.

Žáci měli také rozhodnout, zda je pro ně do budoucna důležitější hodnota rodina, nebo kariéra, přičemž výsledek byl téměř 50 % na 50%.

Tab. 18: Souhrnná tabulka k dotazníku I

Otázka číslo	Znění otázky	Šesté třídy	Sedmé třídy
4	Jak moc tě baví škola?	4,18 z 5 možných	4,20 z 5 možných
5	Co tě ve škole nejvíce baví?	Spolužáci – 70%	Spolužáci – 60%
6	Zavedení jednotného oděvu ve škole	Nápad se mi líbí – 75%	Nápad se mi líbí – 60%
7	Zdravíš starší lidi, případně je pustíš v plné tramvaji či autobusu?	Ano, z vypočítavos ti -37,5%	Ano, z vypočítavos ti – 40%
8	Když ve škole dostaneš dobrou známku	Jsem rád, něco nového jsem se nau- čil – 57,5%	Jsem rád, něco nového jsem se nau- čil – 65%
9	Akce „Noc bez drog“	Ovlivnila můj postoj k dro- gám – defini- tivně jsem drogy zavrhl – 30%	Ovlivnila můj postoj k dro- gám – defini- tivně jsem drogy zavrhl – 25%
11	Která z uvedených hodnot je ti do budoucna nej- bližší	Rodina – 52,5%	Rodina – 50%
12	Vyber z vypsanych možností tobě nejblížší to- mu, jak trávíš volný čas	Kroužky, sport – 25%	Počítač – 25%
13	Může škola ovlivnit tvou hodnotovou orientaci do budoucího života?	Ano – 75%	Ano – 85%
14	Sběr starého papíru je pro tebe?	Ochrana pří- rody – 55%	Přinesu ho bez důvodu – 50%
15	Myslíš, že je na vaší škole dost možností mimo- školních aktivit jak sportovních tak i jiných?	Ano – 95%	Ano – 90%
16	Myslíš, že je na vaší škole šikana?	Ne – 70%	Ne – 75%
17	Může mít šikana i nějaké kladné důsledky?	Ne – 95%	Ne – 97,5
18	Je na vaší škole kantor, který je ti vzorem ve všech směrech?	Ne – 62,5%	Ne – 72,5
19	Dostáváš ve vyučovacích hodinách odpovědi na tvé vlastní otázky?	Ano - 75%	Ano – 65%

3.5 Výzkum a hodnocení výsledků dotazníků typu II

Průzkum jsem provedl na základě výsledků dotazníku typu II pro žáky a žákyně druhého stupně základních škol studujících v osmých a devátých třídách.

Otázky 1 a 2 jsou informativní, důležité k „rozjezdu“, ale hlavně k zařazení respondentů. Odpovědi ke každé další otázce jsou zapracovány do tabulky a dále prezentovány formou grafu. Ke každé otázce je provedeno hodnocení.

3.5.1 Hodnocení jednotlivých otázek dotazníku II

Otázka číslo 3: přátelství

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce 19.

Tab. 19: Hodnocení otázky číslo 3

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída					1	4	35	6.85
Devátá třída					2	8	30	6.70

Obr. 16: Výsledek hodnocení otázky č. 3

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 3

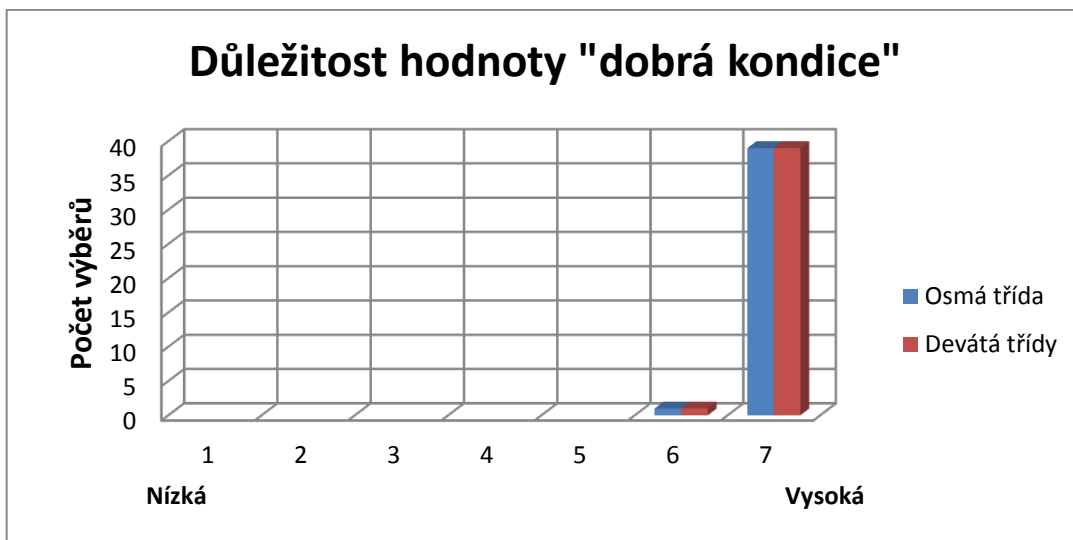
U všech respondentů jsem se u této otázky dostal do horní poloviny škály s podobným výsledkem. Průměrná hodnota u žáků osmých tříd je o 0,15 bodu vyšší než u žáků devátých tříd. Domnívám se, že důvodem tohoto vcelku nepatrného rozdílu je fakt, že žáci devátých tříd směřují svou pozornost k budoucímu studiu na středních školách či odborných učilištích, soustředí se tím sami na sebe. Uvědomují si, že jejich cesty se z velké části rozejdou a proto nedávají přátelství takovou váhu jako žáci osmých tříd.

Otázka číslo 4: dobrá kondice

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 20, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 17.

Tab. 20: Hodnocení otázky číslo 4

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída						1	39	6,98
Devátá třídy						1	39	6,98

Obr. 17: Výsledek hodnocení otázky č. 4

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 4

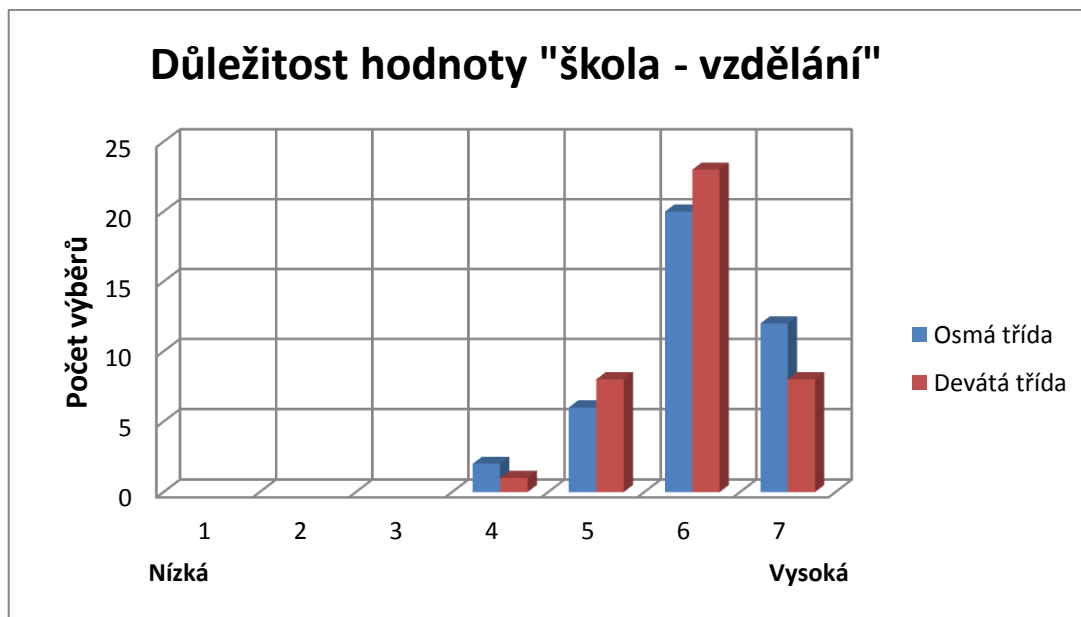
Většina respondentů podle předpokladu ohodnotila hodnotu „dobrá kondice“ nejvyšší známkou, jelikož i mladí lidé si uvědomují důležitost toho být zdrav a v dobré kondici.

Otázka číslo 5: škola – vzdělání

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 21, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 18.

Tab. 21: Hodnocení otázky číslo 5

	1	2	3	4	5	6	7	průměr
Osmá třída				2	6	20	12	6.05
Devátá třída				1	8	23	8	5.95

Obr. 18: Výsledek hodnocení otázky č. 5

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 5

U této otázky je patrné, že se dotázaní začínají lišit ve svých odpovědích, i když rozdíl mezi ročníkem je 0.1 bodu, což není nijak dramatické. Přikláním se k názoru, že je patrný rozdíl ve zvládnutí učiva, žáci, kteří jsou ve škole slabší, hodnotili „vzdělání“ jako méně důležitou hodnotu.

Otázka číslo 6: mít uznání ve společnosti

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 22, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 19.

Tab. 22: Hodnocení otázky číslo 6

	1	2	3	4	5	6	7	průměr
Osmá třída					21	19		5.47
Devátá třída					18	20	2	5.60

Obr. 19: Výsledek hodnocení otázky č. 6

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 6

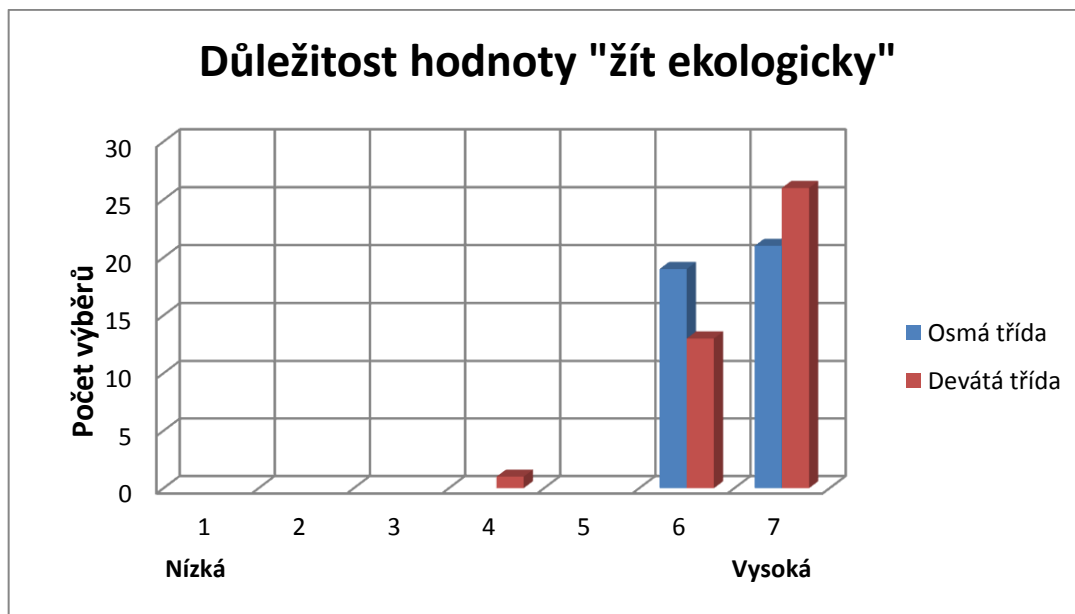
Hodnocení je v průměru vysoké, u starších žáků je vidět nepatrně vyšší důležitost (0.13 bodu) což znamená, že si uvědomují nezbytnost být dobře začleněn ve společnosti.

Otázka číslo 7: žít ekologicky

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 23, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 20.

Tab. 23: Hodnocení otázky číslo 7

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída						19	21	6.53
Devátá třída				1		13	26	6.60

Obr. 20: Výsledek hodnocení otázky č. 7

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 7

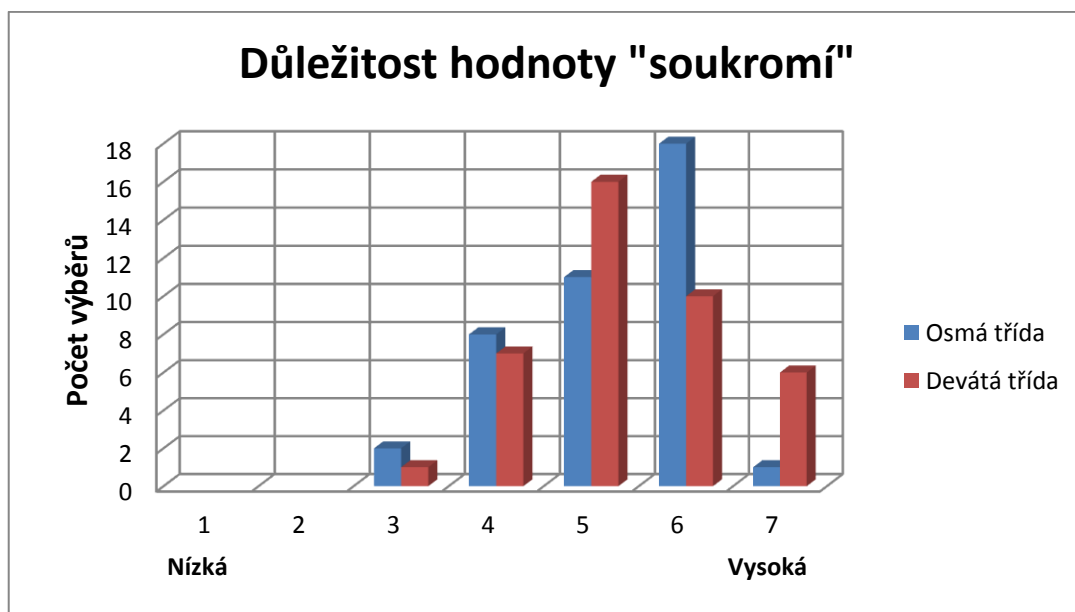
Vysoké známky a minimální rozdíl (0.07 bodu) mezi ročníky ukazuje na ekologicky zdravé smýšlení studentů, uvědomělost ochraňovat přírodu a zdravé životní prostředí.

Otázka číslo 8: soukromí

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 24, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 21

Tab. 24: Hodnocení otázky číslo 8

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída			2	8	11	18	1	4.80
Devátá třída			1	7	16	10	6	5.33

.Obr. 21: Výsledek hodnocení otázky č. 8

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 8

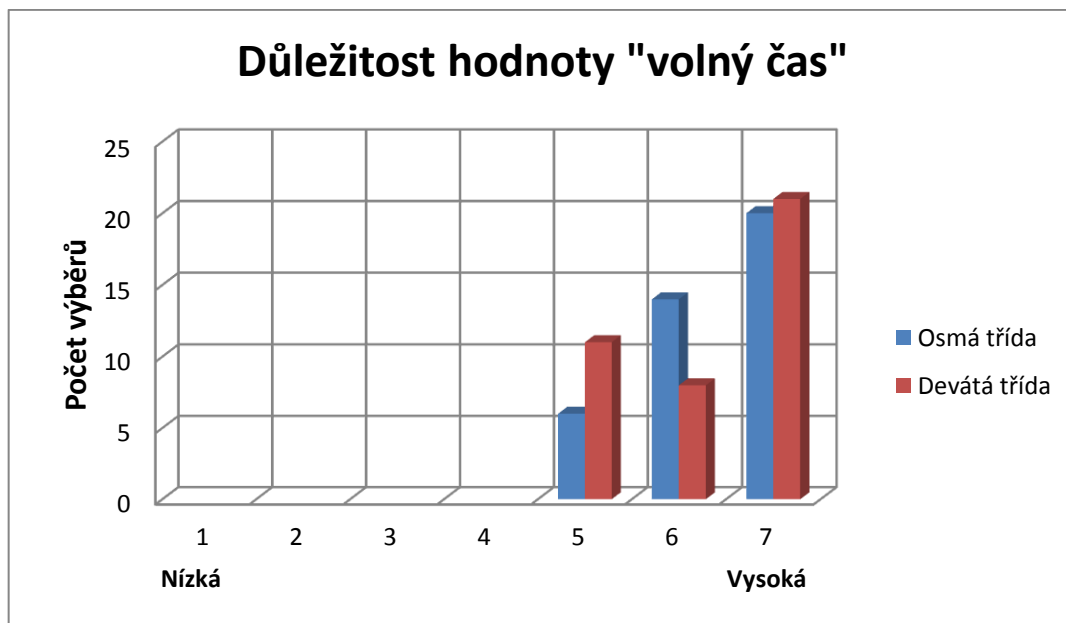
Žáci na stupnici od 1 do 7 nejčastěji odpovídali klasifikací 5 a 6. Ovšem dle vypočítaného aritmetického průměru dávali vyšší váhu hodnotě „soukromí“ studenti devátých tříd. Domnívám se, že je to reakce na dospívání respondentů a větší touze mít více autonomního soukromí.

Otázka číslo 9: volný čas

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 25, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 22.

Tab. 25: Hodnocení otázky číslo 9

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída					6	14	20	6,35
Devátá třída					11	8	21	6,25

Obr. 22: Výsledek hodnocení otázky č. 9

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 9

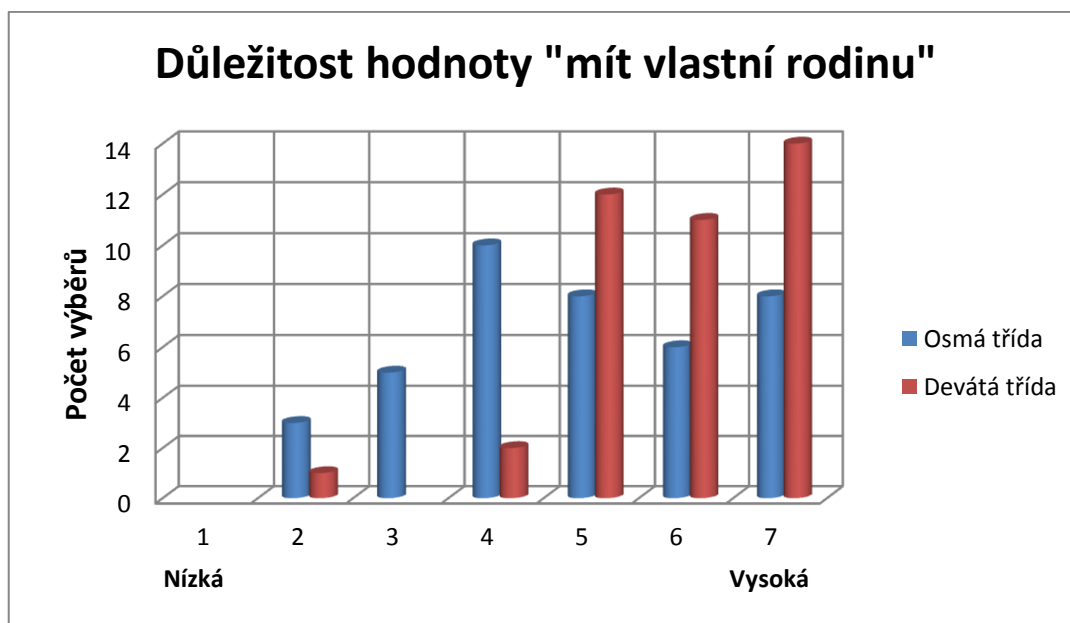
I v odpovědích na tuto otázku je patrné, že volný čas je důležitý pro každého člověka. Je to patrné z toho, že škála hodnocení se pohybuje v rozmezí vyšších bodů klasifikace a rozdíl mezi průměry hodnocení žáků osmých a devátých tříd je nepatrný (0,1 bodu).

Otázka číslo 10: mít svou vlastní rodinu

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 26, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 23

Tab. 26: Hodnocení otázky číslo 10

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída		3	5	10	8	6	8	4,95
Devátá třída		1		2	12	11	14	5,85

Obr. 23: Výsledek hodnocení otázky č. 10

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 10

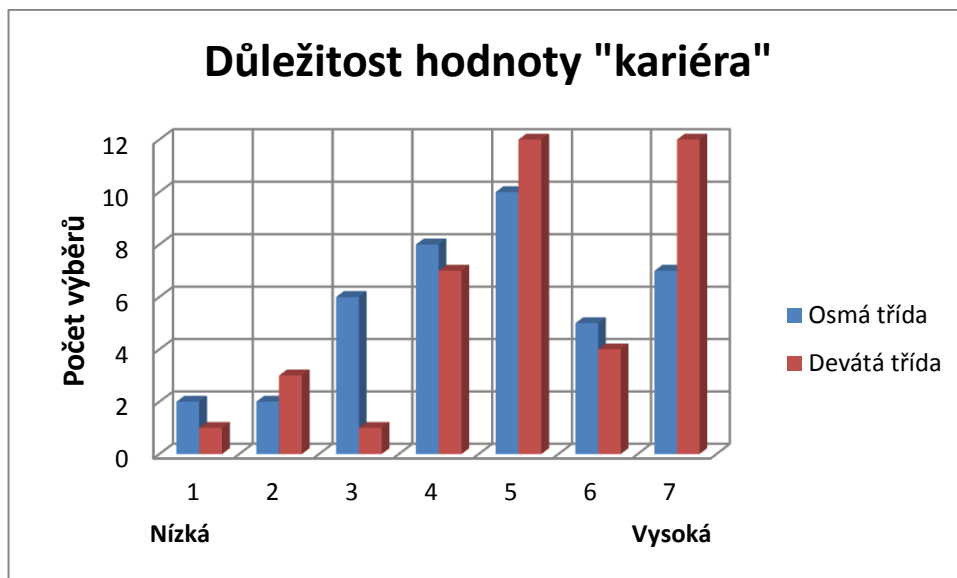
U této otázky využili žáci poprvé větší škálu hodnoty klasifikace. Aritmetický průměr signalizuje mírně vyšší rozdíl mezi třídami 0,9 bodu. Žáci devátých tříd tak hodnotily hodnotu „mít svou vlastní rodinu“ jako důležitější, než žáci osmé třídy. Podle celkového hodnocení ale i tato hodnota hraje důležitou roli i u takto mladých lidí.

Otázka číslo 11: kariéra

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 27, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 24.

Tab. 27: Hodnocení otázky číslo 11

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída	2	2	6	8	10	5	7	4,63
Devátá třída	1	3	1	7	12	4	12	5,15

Obr. 24: Výsledek hodnocení otázky č. 11

.Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 11

U odpovědi na tuto otázku poprvé žáci z obou skupin volili i nejnižší známky klasifikace. Soubor žáků osmé třídy vyhodnotil tuto hodnotu jak méně důležitou v životě a to o 0,52 bodu než soubor žáků devátých tříd. Nejčastější hodnocení této otázky bylo u obou skupin 5 bodů.

Otázka číslo 12: užívat si život naplno

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 28, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 25.

Tab. 28: Hodnocení otázky číslo 12

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída						8	32	6,80
Devátá třída						4	36	6,90

Obr. 25: Výsledek hodnocení otázky č. 12

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 12

Vysoké hodnocení této otázky je očividné u obou skupin respondentů a rozdíl v aritmetickém průměru stanoveném pro obě skupiny je minimální. Je patrné, že mladí lidé jsou plní chuti do života a touhy si ho pořádně užít. Optimistické smýšlení mladé generace je určitě dobrou vizitkou pro celou společnost.

Otázka číslo 13: dostatek peněz

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 29, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 26.

Tab. 29: Hodnocení otázky číslo 13

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída					12	18	10	5,95
Devátá třída					15	10	15	6,00

Obr. 26: Výsledek hodnocení otázky č. 13

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 13

Z odpovědí je patrné, že školáci jsou nároční na životní úroveň a kladou velkou váhu na hodnotu „peněz“. Rozdíl mezi dvěma skupinami je 0,05 bodu. Celkově použili ke klasifikaci tři nejvyšší známky.

Otázka číslo 14: náboženství

Respondenti byli požádáni, aby oznámkovali na číselné ose, jak je pro ně tato hodnota důležitá, přičemž „7“ znamená nejvyšší stupeň důležitosti. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 30, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 27.

Tab. 30: Hodnocení otázky číslo 14

	1	2	3	4	5	6	7	Průměr
Osmá třída	38			1	1			1,18
Devátá třída	39		1					1,05

Obr. 27: Výsledek hodnocení otázky č. 14

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 14

U odpovědí respondentů obou tříd převládá hodnocení jedním bodem. S odkazem na jiné studie se potvrzuje, že náš stát patří mezi jeden z neateističtějších ve střední Evropě. Rozdíl mezi skupinami respondentů je 0,13 bodu.

Otázka číslo 15: Vyjádřete v procentech, nakolik může škola hodnotově ovlivnit váš život, jeho kvalitu

Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 31, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 28.

Tab. 31: Hodnocení otázky číslo 15

Spokojenost vyjádřena v procentech	Dvě třídy žáků osmých tříd (40 respondentů)	Dvě třídy žáků devátých tříd (40 respondentů)
0%		
25%		1
50%	1	
75%	31	35
100%	8	4

Obr. 28: Výsledek hodnocení otázky č. 15

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 15

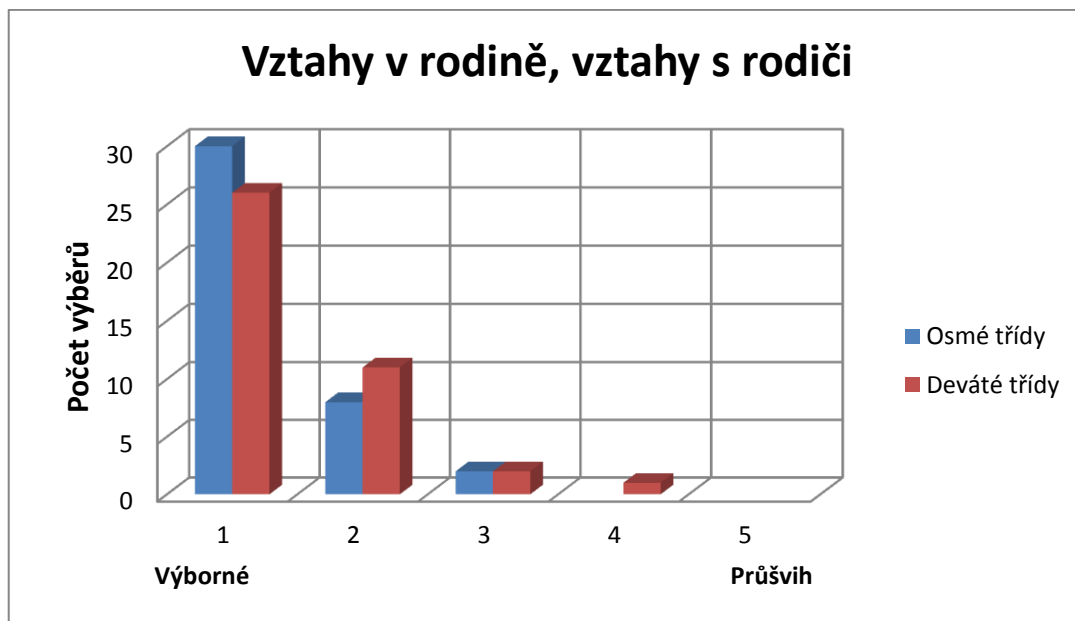
Všichni respondenti odpovídali na stejnou otázku, kterou měli ohodnotit v procentech, jak a nakolik má škola možnost ovlivnit hodnoty života mladých lidí. Procenta kladných odpovědí byla velice vysoká a to u obou skupin. Celkový aritmetický průměr pak konkrétně dopadl takto: osmé třídy 1,83, deváté třídy 1,95. Nikdo z dotazovaných neodpověděl zásadně negativně z čehož lze vyvodit, že škola v očích studentů má velké možnosti ovlivnit kvalitu orientování se v hodnotách.

Otázka číslo 16: jak jste spokojeni ve vztahu v rodině a ve vztahu s rodiči?

Respondenti byli požádáni, aby hodnotili míru spokojenosti podle klasifikační škály používané ve školství, tedy 1 až 5. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 32, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 29.

Tab. 32: Hodnocení otázky číslo 16

	1	2	3	4	5	Aritmetický průměr
Osmé třídy	30	8	2			1,30
Deváté třídy	26	11	2	1		1,45

Obr. 29: Výsledek hodnocení otázky č. 16

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 16

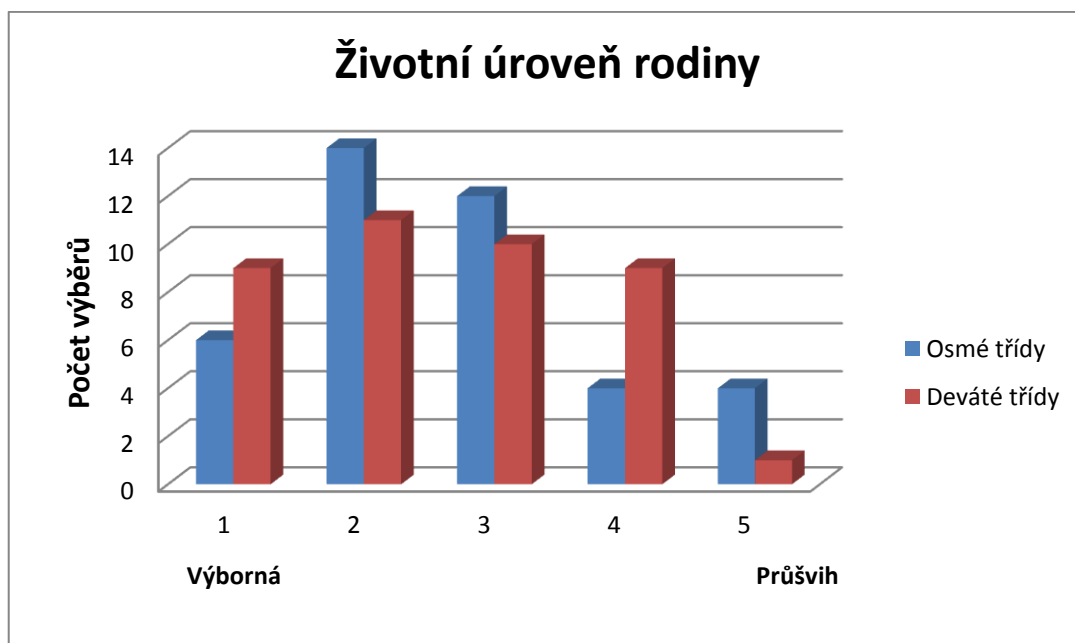
Rozdíl mezi aritmetickými průměry obou skupin na tuto otázku je 0,15 bodu. Je zde vidět poměrně slušná spokojenost a vyváženost v rodinách respondentů.

Otázka číslo 17: životní úroveň rodiny

Respondenti byli požádáni, aby hodnotili míru spokojenosti s životní úrovní rodiny podle klasifikační škály používané ve školství, tedy 1 až 5. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 33, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 30.

Tab. 33: Hodnocení otázky číslo 17

	1	2	3	4	5	Aritmetický průměr
Osmé třídy	6	14	12	4	4	2,20
Deváté třídy	9	11	10	9	1	2,55

Obr. 30: Výsledek hodnocení otázky č. 17

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 17

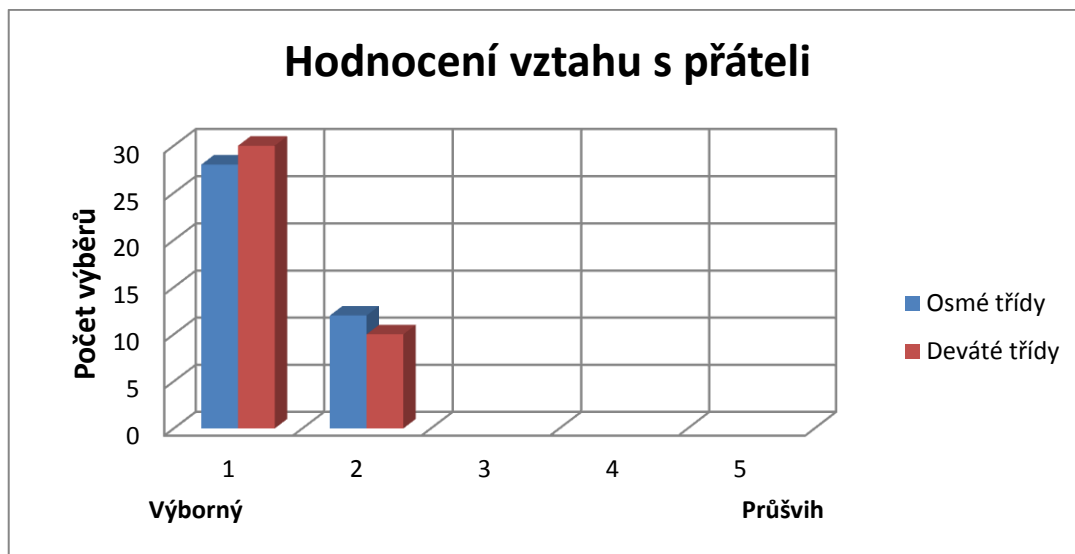
Respondenti obou skupin hodnotili životní úroveň převážně stupni 2 a 3, tzn. hůře jako vtahy v rodině. Deváté třídy měly průměr hodnocení o 0,35 bodů horší než osmé třídy.

Otázka číslo 18: ve vztahu s přáteli

Respondenti byli požádáni, aby hodnotili míru spokojenosti se vztahy s přáteli podle klasifikační škály používané ve školství, tedy 1 až 5. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 34, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 31.

Tab. 34: Hodnocení otázky číslo 18

	1	2	3	4	5	Aritmetický průměr
Osmé třídy	28	12				1,30
Deváté třídy	30	10				1,25

Obr. 31: Výsledek hodnocení otázky č. 18

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 18

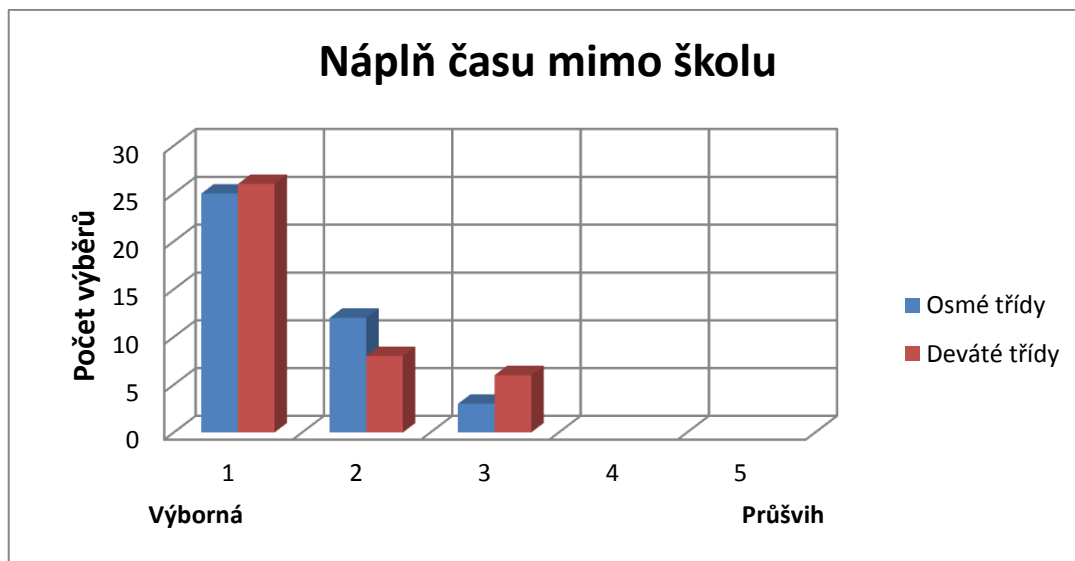
Vztah s přáteli byl hodnocen podobně u obou skupin s rozdílem 0,05 bodu a hodnota klasifikace je velmi dobrá.

Otázka číslo 19: s náplní času mimo školu

Respondenti byli požádáni, aby hodnotili míru spokojenosti s náplní času mimo školu podle klasifikační škály používané ve školství, tedy 1 až 5. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 35, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 32.

Tab. 35: Hodnocení otázky číslo 19

	1	2	3	4	5	Aritmetický průměr
Osmé třídy	25	12	3			1,36
Deváté třídy	26	8	6			1,50

Obr. 32: Výsledek hodnocení otázky č. 19

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 19

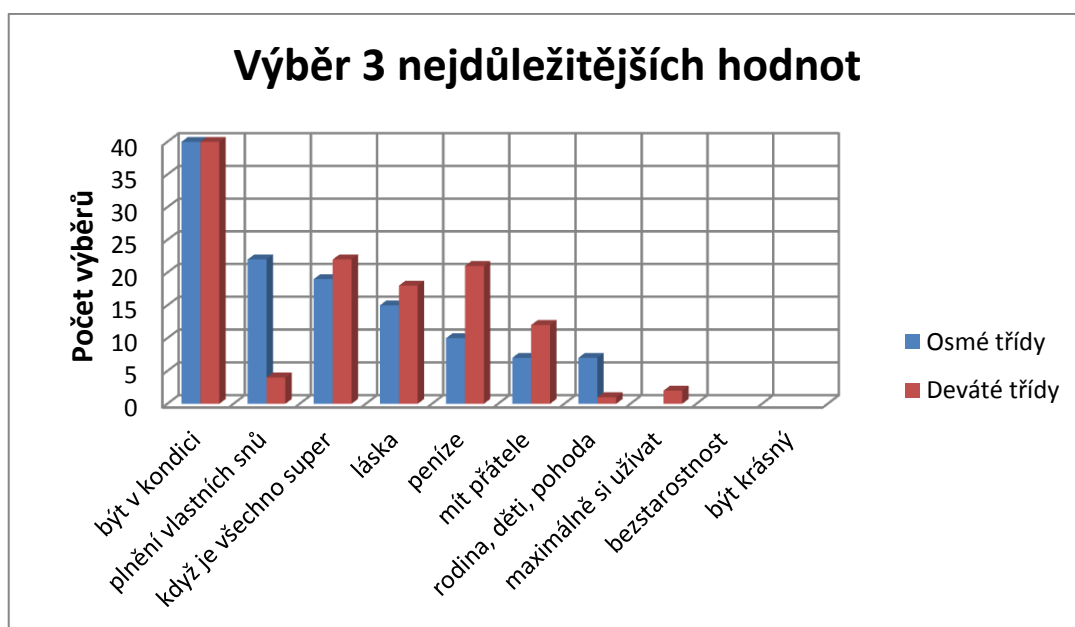
Spokojenost byla hodnocena u obou skupin poměrně vysoko, rozdíl byl 0,14 body aritmetického průměru ve prospěch devátých tříd.

Otázka číslo 20: vyberte tři pro vás nejdůležitější hodnoty z nabízených

Respondenti byli požádáni, aby vybrali pro sebe 3 nejdůležitější hodnoty z hodnot uvedených v tabulce 36. Vyhodnocení odpovědí je uvedeno v tabulce č. 36, přehledně jsou výsledky dokumentované na grafu na obr. č. 33.

Tab. 36: Hodnocení otázky číslo 20

Osmé třídy			Deváté třídy		
Pořadí a počet výběrů			Pořadí a počet výběrů		
1	být v kondici	40	1	být v kondici	40
2	plnění vlastních snů	22	2	když je všechno super	22
3	když je všechno super	19	3	peníze	21
4	láska	15	4	láska	18
5	peníze	10	5	mít přátele	12
6	mít přátele	7	6	plnění vlastních snů	4
7	rodina, děti, pohoda	7	7	maximálně si užívat	2
8	maximálně si užívat		8	rodina, děti, pohoda	1
8	bezstarostnost		9	bezstarostnost	
8	být krásný		9	být krásný	

Obr. 33: Výsledek hodnocení otázky č. 20

Rekapitulace odpovědí k otázce číslo 20

Jasným favoritem obou skupin respondentů je hodnota dobré kondice, tedy zdraví. Další hodnoty se u žáků liší, starší žáci preferovali „když je všechno super“ před

„penězi“ a „láskou“. Studenti osmých tříd raději „plnili sny“ než „když je vše super“ a „láskou“. Bez hlasu u obou skupin skončily hodnoty: „bezstarostnosti“ a „být krásný“.

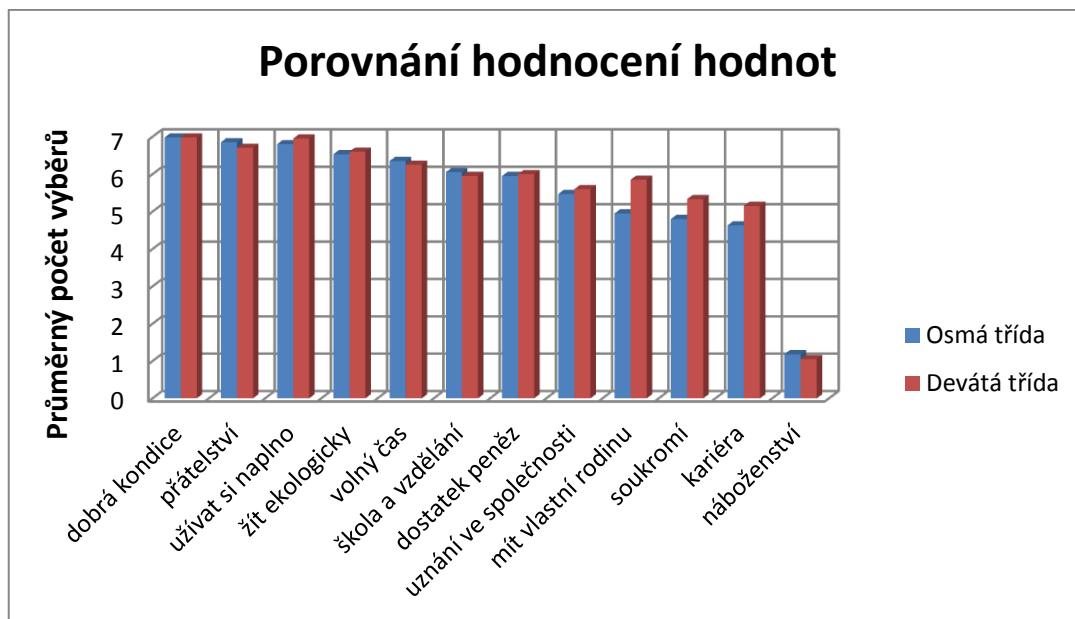
3.5.2 Vyhodnocení výsledků dotazníku II

Obdobně jako u dotazníku typu I respondenti odpovídali na 20 otázek z čehož první dvě otázky byly určeny pro navázání prvního kontaktu s žáky. I v tomto případě byly voleny jednak otázky, při jejichž odpovědích respondenti posuzovali jednotlivé hodnoty nebo postojové výroky, jednak respondenti řadili různé hodnoty do pořadí.

První dvě otázky se nehodnotily, odpovědi na otázky 3 až 14 jsou shrnuty v tabulce č. 37 a grafu na obrázku 34, přičemž nejvyšší stupeň důležitosti představuje hodnota 7. Hodnocení je dokumentováno v tabulce 37 a grafem na obr. 34.

Tab. 37: Pořadí hodnocení důležitosti hodnot – otázky 3 až 14

Osmé třídy			Deváté třídy		
1	6,98	dobrá kondice	1	6,98	dobrá kondice
2	6,85	přátelství	2	6,95	užívat si naplno
3	6,80	užívat si naplno	3	6,70	přátelství
4	6,53	žít ekologicky	4	6,60	žít ekologicky
5	6,35	volný čas	5	6,25	volný čas
6	6,05	škola a vzdělání	6	6,00	dostatek peněz
7	5,95	dostatek peněz	7	5,95	škola a vzdělání
8	5,47	uznání ve společnosti	8	5,85	mít vlastní rodinu
9	4,95	mít vlastní rodinu	9	5,60	uznání ve společnosti
10	4,80	soukromí	10	5,33	soukromí
11	4,63	kariéra	11	5,15	kariéra
12	1,18	náboženství	12	1,05	náboženství

Obr. 34: Výsledek hodnocení otázek 3 až 14

V tabulce jsou seřazeny hodnoty podle popularity obou skupin respondentů. Z celé škály, byla nejlépe klasifikována hodnota: „dobrá kondice“ – tedy zdraví. Na této hodnotě se obě skupiny naprosto shodly (6,98 bodů). Mírný rozdíl patrný v tabulce číslo 37 se projevil na druhé příčce, kdy žáci osmé třídy zařadili hodnotu: „přátelství“ před hodnotu „užívání si života naplno“ o 0,05 bodu, zatímco žáci devátých tříd hodnotili přesně obráceně a to s rozdílem 0,25 bodu. Dále se hodnoty u obou dvojic tříd shodují jen s mírnými rozdíly aritmetických průměrů. Další difference se projevuje až u 6 a 7 příčky hodnocení. Žáci osmých tříd preferují více hodnotu: „škola a vzdělání“ před hodnotou „dostatku peněz“ a to v rozdílu průměru 0,1 bodu, zatímco žáci devátých tříd hodnotili v opačném poměru rozdílem 0,05 bodu. Dále jsou hodnoty obou skupin řazeny na stejné příčky. Nejnižší se umístila hodnota: „náboženství“ u které žáci osmých tříd hodnotili průměrnou známkou 1,18 bodu a žáci devátých tříd průměrnou známkou 1,05 bodu, tedy rozdílem průměrů 0,13 bodu. V grafu na obr. 34 jsou výsledky seřazeny podle jednotlivých hodnot a je zřejmé, že odpovědi žáků osmých a devátých tříd se podstatně neliší.

V tabulce 38 jsou dokumentovány přehledně odpovědi na otázky 15 až 20. Většina žáků vybrala odpověď, že škola může hodnotově ovlivnit jejich život z 75%, větší váhu vlivu školy dali žáci devátých tříd. V případě dalších otázek ohodnotili respondenti míru spokojenosti s jednotlivými faktory hodnocením 1 až 5 jako ve škole. Žáci vysoce hodnotili vztahy v rodině, nepatrně lépe žáci devátých tříd (1,30

a 1,45) a poměrně vysoko i životní úroveň svých rodin, 2,20 žáci osmých tříd a 2,55 žáci devátých tříd. Rovněž míra spokojenosti se vztahy s přáteli a s náplní času mimo školu jak v případě žáků osmých, tak devátých tříd.

V odpovědích na poslední otázku obě skupiny dětí nejvíce hodnotily odpověď „být v kondici“, mezi třemi odpověďmi se u obou skupin objevila hodnota „když je všechno super“, u žáků devátých tříd pak na třetím místě hodnota „peníze“.

Tab. 38: Souhrnná tabulka k dotazníku II, otázky 15 až 20

Otázka číslo	Znění otázky	Osmé třídy	Deváté třídy
15	Vyjádřete v procentech, nakolik může škola hodnotově ovlivnit váš život, jeho kvalitu	75% odpovědělo 77,5%	75% odpovědělo 87,5%
16	Jak jste spokojeni ve vztahu v rodině a ve vztahu s rodiči?	1,30 *	1,45*
17	Míra spokojenosti s životní úrovní rodiny	2,20*	2,55*
18	Míra spokojenosti se vztahy s přáteli	1,30*	1,25*
19	Míra spokojenosti s náplní času mimo školu	1,36*	1,50*
20	Vyberte tři pro vás nejdůležitější hodnoty z nabízených	1)Být v kondici, 2)plnění vlastních snů, 3)když je všechno super.	1)Být v kondici, 2)když je všechno super, 3)peníze.

Z odpovědi je ale zřejmé, že obě skupiny respondentů hodnotí vysoko i důležitost školy, průměrně hodnocením 6 ze 7 možných, vysoce rovněž sami hodnotí vliv školy na jejich život, jeho kvalitu.

Z toho vyplývá, že škola má i v případě žáků osmých a devátých tříd velký prostor pro ovlivňování jejich hodnotové orientace. Na rozdíl od náboženství, kterému žáci přiznávají malou důležitost.

3.6 Celkové vyhodnocení praktické části výzkumu

Pro splnění cílů výzkumu jsem si stanovil pro experimentální program následující otázky, které jsem dále promítl do dvou typů dotazníků, Dotazník typu I pro šesté a sedmé třídy a Dotazník typu II pro osmé a deváté třídy:

1. Má škola dostatečné prostředky a možnosti ovlivnit hodnoty mladých dospívajících lidí?
2. Co bude nejvyšší hodnotovou prioritou žáků?
3. Mění se hodnoty postupem dospívání žáků druhého stupně?

Ad 1 Má škola dostatečné prostředky a možnosti ovlivnit hodnoty mladých dospívajících lidí?

Sami respondenti obou věkových skupin vysoce hodnotili možnost školy ovlivnit jejich hodnotovou orientaci, 75% a více (Dotazník I, otázka 13, Dotazník II, otázka 15).

Škola má dostatečné prostředky k ovlivňování svých žáků jak v průběhu vyučovacích hodin, tak mimo tyto hodiny v rámci činnosti různých kroužků nebo jednorázových akcí, jako je např. „Noc bez drog“.

Z odpovědí žáků šestých a sedmých tříd vyplývá, že je škola baví, líbí se jí v kolektivu spolužáků a mají motivaci se něco naučit, v průměru 70% žáků dostává ve vyučovacích hodinách odpovědi na své vlastní otázky. Naopak je méně příznivé, že žáci ve velké většině nenachází vzor mezi svými kantory.

Rovněž žáci osmých a devátých tříd ve svých odpovědích poměrně vysoce hodnotí význam školy a vzdělání (Dotazník II, otázka 6), prakticky stejně jako mít dostatek peněz.

Ad 2 Co bude nejvyšší hodnotovou prioritou žáků?

Odpověď na tuto otázku je pro jednotlivé skupiny studentů podle tříd uvedena v tabulce 39. Dotazníky typu I (pro šesté a sedmé třídy) neobsahovaly plnou škálu možnosti předem definovaných odpovědí, prakticky výběr mezi dvěma možnostmi – rodina nebo kariéra, případně nevím. Více vypovídající je průzkum v případě Dotazníku typu II (pro osmé a deváté třídy), kde studenti považují za největší hodnotu zdraví – „hodnota být v kondici“.

Tab. 39: Pořadí hodnotových priorit studentů

	1. hodnota	2. hodnota	3. hodnota
Šesté třídy	Rodina – 52,5%	Kariéra	Nevím
Sedmé třídy	Rodina – 50%	Kariéra	Nevím
Osmé třídy	Být v kondici	Plnění vlastních snů	Když je všechno super
Deváté třídy	Být v kondici	Když je všechno super	Peníze

Ad 3 Mění se hodnoty postupem dospívání žáků druhého stupně?

Snažil jsem se v položených otázkách zohlednit věkový rozdíl dvou skupin dotázaných studentů, a proto jsem vypracoval dva typy dotazníků, přičemž obsah i význam otázek kladených na možnosti ovlivňování hodnot školou se neměnil.

Z výsledků praktického výzkumu se dá vydedukovat, že dotázaným respondentům z dotazníků bakalářské práce, pohybujícím se ve věkovém rozpětí od 11 do 16 let se nároky na hodnoty nijak významně neliší a je zřejmé, že biologický vývoj v tomto věku výběr hodnot dětí tohoto zásadně neovlivní. Odpovědi žáků šestých a sedmých tříd se buďto téměř shodovaly nebo se lišily velmi málo, cca do 10%.

Rovněž odpovědi žáků osmých a devátých tříd se podstatně neliší, žáci devátých tříd začínají klást poněkud větší důraz hodnoty „mít vlastní rodinu, soukromí a „kariéra“. Pokud měli žáci určit pořadí pro ně tři nejdůležitějších hodnot, obě třídy jako nejdůležitější uvedli shodně hodnotu „být v kondici“, obě skupiny mezi tři nejdůležitější hodnoty zařadily hodnotu „když je všechno super“ (žáci osmých tříd na 3. místě, žáci devátých tříd na 2. místě) V třetí pro ně nejdůležitější hodnotě se ale liší, zatímco žáci osmých tříd (na 2. místě), žáci devátých tříd považují za důležitější „peníze (na 3. místě).

Výsledky výzkumu potvrzují, že názory dětí, stejně tak i možnosti školy tyto názory ovlivnit, jsou pro děti druhého stupně základní školy téměř shodné.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo formou teoretického a pak praktického sociologického výzkumu ověřit možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace děti – žáků 2. stupně základní školy.

V teoretické části práce byly vymezeny základní pojmy, provedeno posouzení nej-důležitějších činitelů v hodnotové orientaci dítěte, s důrazem na možnosti působení školy na žáky jak v průběhu výuky, tak při mimoškolních a zájmových aktivitách. Při zpracování této části jsem čerpal z celé řady literárních a internetových prame-nů, které jsou uvedeny jako odkazy, dále jsem využíval konzultací s pedagogy a vlastních zkušeností s vedením oddílu mládeže a s výchovou vlastních dětí, které navštěvují základní školu.

Jestliže „závěr“ zpracuji s ohlednutím do historie a tím i částečně směrem k mým vlastním hodnotám, které jsem preferoval, když jsem byl ve věku žáků druhého stupně základní školy, dostanu se snadno ke konstatování, že po „sametové revolu-ci“ došlo celkem k razantní změně v oblasti sociokulturní, vzdělanostní i technické.

Oblast informatiky se od té doby rozvíjí naprosto nevídanou rychlostí, počítač vlastní takřka každá rodina a to včetně připojení na internet. Děti na něm většinou začínají v oblasti her, které posléze nahrazují různými chaty na sociálních sítích, či jinou obdobnou elektronickou komunikací.

Mládeži se po odstranění tehdy hermeticky uzavřené „železné opony“ také otevřela cesta do celého světa a to nejen pro turistiku, kdy děti mohou obohatit svoje teore-tické znalosti ze školy i praktickými poznatky, mohou vidět na vlastní oči například památky starého Řecka, pro nás tehdy skryté jen za obrázky stránek učebnic. Rov-něž se také otevřela úžasná možnost cestování za studiem, případně za prací. Orga-nizují se různé výměnné pobyty škol a to nejen jazykových, díky čemuž mohou studenti poznávat a porovnávat odlišné kultury jiných národů. Svoje postřehy a zkušenosti mohou později využít při volbě dalšího studia nebo při volbě svého budoucího povolání.

Hodnoty se výrazně posunuly ke směru materiálnímu, společnost se stala prudce konzumní a je velmi ovlivňovaná reklamou. U dětí také současné klesá potřeba osobní sociální komunikace s vrstevníky, která je nahrazována už zmíněnými soci-

álními sítěmi. Nutno zmínit, že ne každý jedinec se ztotožňuje s tímto směrem vývoje. Je spousta žáků druhého stupně základních škol, kteří odmítají konzumní způsob života, nestačí jim pouze vlastnit nejnovější mobil, počítač, značkové oblečení a další, ale aktivně sportují, jsou aktivní v různých oddílech (jako je skaut, rybaření, hasiči, turistický kroužek, hudební kroužky či náboženství). Dokonce i v tomto věku jsou tu i tací, kteří se snaží proti konzumnímu způsobu života vědomě aktivně bojovat.

Všiml jsem si, že dětem ve věku mého výzkumu je celkem lhostejná politika a bohužel musím konstatovat z vlastní zkušenosti, že tato ignorance je oboustranná. V politice se velmi často řeší rádobly mnohem důležitější otázky, než je otázka rozvoje a směr růstu budoucích mladých generací.

I když to můj vlastní výzkum na konkrétní základní škole neprokázal, z běžného života je známo, že mezi žáky základních škol se nachází i skupina, které se nepodařilo nikterak zařadit ani do části konzumní, ani do části, která jde svou cestou a našla si cíl realizace svého života v nějakém zájmovém kroužku či sportu. Chování členů této skupiny bývá velmi často spojeno s projevy násilí a ničením veřejného majetku, členové hledají únik v alternativním světě, který jim přináší drogy, alkohol, cigarety, často jsou její členové startéry šikany mezi spolužáky, neuznávají autority a stávají se notorickými záškoláky.

Hlavní příčinou této patologie mládeže je velmi často neutěšená situace v rodině nebo nesprávná výchova. Ovšem mnoho rodičů (většinou to bývá jen jeden rodič rozpadlé rodiny) argumentují slovy: doba je, už taková. Případně: sám/a na to nestačím. Mnohdy však je příčinou přílišné zaměstnání rodičů, absence jednoho z rodičů či jejich nezáměr se dětem více věnovat.

Praktická část výzkumu byla založena na kvantitativní metodě s využitím dotazníků a to dvou typů, typ I pro žáky šestých a sedmých tříd a typu II pro žáky osmých a devátých tříd. Žáci odpovídali na 20 otázek, zaměřených na jejich zájmy, názory, postoje k různým hodnotám, vztah k rodině a ke škole. Odpovědi ke každé otázce jsou zpracovány do tabulky a grafu a dále je provedena jejich rekapitulace. Celkové vyhodnocení praktické části výzkumu je podrobně zpracováno pro každý dotazník vždy na konci příslušné kapitoly a dále jsou porovnána vyhodnocení výsledku toho kvantitativního výzkumu pro obě skupiny dětí.

Z odpovědí žáků šestých a sedmých tříd vyplývá (Kapitola 3.4.2, Kapitola 3.6), že žáky škola baví, líbí se jim v kolektivu spolužáků a mají motivaci se něco naučit a dále zastávají názor, že škola v budoucnu může ovlivnit jejich hodnotovou orientaci. Většinou uvádí, že dostávají ve vyučovacích hodinách odpovědi na své vlastní otázky, naopak ve velké většině nenachází vzor mezi svými kantory. Pokud jde o drogy, všichni respondenti odpověděli ve tom smyslu, že drogy v jejich životě nemají naprosto místo. Z dotazníku dále vyplynulo, že většina žáků šestých a sedmých tříd se domnívá, že na jejich škole není šikana a do budoucna je pro ně stejně důležitou hodnotou rodina a kariéra.

Žáci osmých a devátých tříd (Kapitola 3.5.2; Kapitola 3.6) preferovali při výběru tří nejdůležitějších hodnot hodnotu „být v kondici“, mezi třemi nejdůležitějšími hodnotami se u obou skupin objevila hodnota „když je všechno super“, u žáků devátých tříd pak na třetím místě hodnota „peníze“. Za důležitou hodnotu považují tito respondenti „přátelství“ a „užívání si života naplno“.

Z odpovědí žáků vyplývá, že vysoko hodnotí důležitost školy a že škola může výrazně hodnotově ovlivnit jejich život, přičemž větší váhu vlivu školy dali žáci devátých tříd. Žáci vysoce hodnotili vztahy v rodině, s přáteli, náplň volného času mimo školu a poměrně vysoko i životní úroveň svých rodin, naopak velmi malý význam přikládají respondenti náboženství, což může být ovlivněno konkrétním místem školy.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že základní škola má dostatečné možnosti ovlivňovat hodnotovou orientaci žáků šestých až devátých tříd (kterých se týkal můj sociologický výzkum) a to jak v průběhu vyučování, tak i v mimoškolním čase v rámci různých zájmových kroužků, sportovních a kulturních aktivit nebo i jednorázových akcí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BOCAN, M., MAŘÍKOVÁ, H., SPÁLENSKÝ, A. *Hodnotové orientace dětí ve věku 6 – 15 let*. Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání. Praha, 2011.

BURIÁNEK, J. *Práce v hodnotovém kontextu české společnosti*. Praha: Karolinum, 2003.

ČÁP, J. *Psychologie mnohostranného člověka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-22967-0.

HELUS, Z. *Psychologie*. Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-876-2.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-927-5.

JURKOVIČOVÁ, A. Volný čas, jeho aktivne a smysluplné využívanie jako prevencia sociálno- pedagogických javov mládeže. In: *Mládež a spoločnosť*, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, 2010/3. ISSN 1335-1109

KREJČÍ, F. *Positivní etika*. Praha: Leichter 1922.

MIKŠÍK, O. *Psychologická charakteristika osobnosti*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0240-7.

NĚMEC, J. Možnosti a limity výchovy ve volném čase. In ČECH, T. *Výchova a volný čas 2*. 1. vydání Brno: MSD, 2007, s. 11 – 17. ISBN 978-80-86633-97-8.

RABUŠIC, L. Je česká společnost „postmaterialistická“? *Sociologický časopis*, 36(1), 2000, s. 3-22.

SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda servis, 2004.

SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývoje psychologie*. Univerzita Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7042-490-3.

SMÉKAL, V., LACINOVÁ, L., KUKLA, L. *Dítě na prahu dospívání*. Brno: Barrister a Principál, 2004.

SMÉKAL, V., MACEK, P. *Utváření a vývoj osobnosti*. Brno: Barrister a Principal, 2002.

STRMISKA, Z. *Hodnota*. Praha: Karolinum 1996.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Výsledek hodnocení otázky č. 4	26
Obr. 2: Výsledek hodnocení otázky č. 5	27
Obr. 3: Výsledek hodnocení otázky č. 6	28
Obr. 4: Výsledek hodnocení otázky č. 7	29
Obr. 5: Výsledek hodnocení otázky č. 8	30
Obr. 6: Výsledek hodnocení otázky č. 9	32
Obr. 7: Výsledek hodnocení otázky č. 11	33
Obr. 8: Výsledek hodnocení otázky č. 12	34
Obr. 9: Výsledek hodnocení otázky č. 13	35
Obr. 10: Výsledek hodnocení otázky č. 14	36
Obr. 11: Výsledek hodnocení otázky č. 15	38
Obr. 12: Výsledek hodnocení otázky č. 16	39
Obr. 13: Výsledek hodnocení otázky č. 17	40
Obr. 14: Výsledek hodnocení otázky č. 18	41
Obr. 15: Výsledek hodnocení otázky č. 19	42
Obr. 16: Výsledek hodnocení otázky č. 3	46
Obr. 17: Výsledek hodnocení otázky č. 4	47
Obr. 18: Výsledek hodnocení otázky č. 5	48
Obr. 19: Výsledek hodnocení otázky č. 6	49
Obr. 20: Výsledek hodnocení otázky č. 7	50
Obr. 21: Výsledek hodnocení otázky č. 8	51
Obr. 22: Výsledek hodnocení otázky č. 9	52
Obr. 23: Výsledek hodnocení otázky č. 10	53
Obr. 24: Výsledek hodnocení otázky č. 11	54
Obr. 25: Výsledek hodnocení otázky č. 12	55
Obr. 26: Výsledek hodnocení otázky č. 13	56
Obr. 27: Výsledek hodnocení otázky č. 14	57
Obr. 28: Výsledek hodnocení otázky č. 15	58
Obr. 29: Výsledek hodnocení otázky č. 16	59
Obr. 30: Výsledek hodnocení otázky č. 17	60
Obr. 31: Výsledek hodnocení otázky č. 18	61
Obr. 32: Výsledek hodnocení otázky č. 19	62

Obr. 33: Výsledek hodnocení otázky č. 20 63
Obr. 34: Výsledek hodnocení otázek 3 až 14 65

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Přehled respondentů dle tříd	25
Tab. 2: Přehled respondentů dle pohlaví	25
Tab. 3: Kritérium „jak moc tě baví škola“	26
Tab. 4: Kritérium „co tě ve škole nejvíce baví“	27
Tab. 5: Hodnocení otázky č. 6	28
Tab. 6: Hodnocení otázky číslo 7	29
Tab. 7: Hodnocení otázky číslo 8	30
Tab. 8: Hodnocení otázky číslo 9	31
Tab. 9: Hodnocení otázky číslo 11	33
Tab. 10: Hodnocení otázky číslo 12	34
Tab. 11: Hodnocení otázky číslo 13	35
Tab. 12: Hodnocení otázky číslo 14	36
Tab. 13: Hodnocení otázky číslo 15	38
Tab. 14: Hodnocení otázky číslo 16	39
Tab. 15: Hodnocení otázky číslo 17	40
Tab. 16: Hodnocení otázky číslo 18	41
Tab. 17: Hodnocení otázky číslo 19	42
Tab. 18: Souhrnná tabulka k dotazníku I.....	44
Tab. 19: Hodnocení otázky číslo 3	45
Tab. 20: Hodnocení otázky číslo 4	46
Tab. 21: Hodnocení otázky číslo 5	47
Tab. 22: Hodnocení otázky číslo 6	48
Tab. 23: Hodnocení otázky číslo 7	49
Tab. 24: Hodnocení otázky číslo 8	50
Tab. 25: Hodnocení otázky číslo 9	51
Tab. 26: Hodnocení otázky číslo 10	52
Tab. 27: Hodnocení otázky číslo 11	53
Tab. 28: Hodnocení otázky číslo 12	54
Tab. 29: Hodnocení otázky číslo 13	55
Tab. 30: Hodnocení otázky číslo 14	56
Tab. 31: Hodnocení otázky číslo 15	57
Tab. 32: Hodnocení otázky číslo 16	58

Tab. 33: Hodnocení otázky číslo 17	59
Tab. 34: Hodnocení otázky číslo 18	60
Tab. 35: Hodnocení otázky číslo 19	61
Tab. 36: Hodnocení otázky číslo 20	63
Tab. 37: Pořadí hodnocení důležitosti hodnot – otázky 3 až 14	64
Tab. 38: Souhrnná tabulka k dotazníku II, otázky 15 až 20	66
Tab. 39: Pořadí hodnotových priorit studentů	68

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha číslo 1: Dotazník pro 6. a 7. ročníky základních škol

Příloha číslo 2: Dotazník pro 8. a 9. třídy základních škol

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK I

DOTAZNÍK 6. a 7. třída

Milí mladí přátelé – žáci, žákyně,

chtěl bych Vás požádat o vyplnění mého dotazníku – tedy, abyste mě lépe pochopili, je to vlastně taková moje domácí úloha a zkouška v jednom. Tak doufám, že mi rozumíte a možná i pomůžete. Dotazník je anonymní a získané údaje budou použity ke zpracování praktické části mé bakalářské práce na téma: „Možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace dětí“, a po zpracování je proženu „skartovačkou“.

Předem Vám moc děkuji za vyplnění a přeji i Vám spoustu úspěchů a to nejen ve škole.

Tomáš Soukup

Označ jednu z odpovědí, která je Ti jasná nebo je Ti nejbližší:

❶ Jsi:

Chlapec

Dívka

❷ Jakou máš právě teď náladu, doplň tvář „Smajlíka“ 😊, 😐, 😞, jiný:

❸ Do školy převážně:

- chodíš pěšky
- jezdíš hromadnou dopravou
- vozí Tě rodiče
- jinak (napiš jak

❹ Jak moc Tě baví škola všeobecně? :

Moc se mi líbí 👍

Vůbec se mi nelíbí 👎

Oznámkuj zakroužkováním: 👍 5 4 3 2 1 0 -1 -2 -3 -4 -5 👎

5 To co mě ve škole nejvíc baví je:

- učení (získávání nových znalostí)
- spolužáci (kolektiv)
- učitelé (jejich názory, způsob vedení hodin, humor)
- sport
- nic

6 Jaký je Tvůj názor na zavedení jednotného oděvu pro žáky a žákyně základních škol, aby si alespoň oděvem byli všichni rovni a potlačili se tak posměšky mezi žáky či dokonce šikana?:

- je to hloupost
- ten nápad se mi líbí
- nevím nejsem si jist

7 Zdravíš starší lidi, případně je pustíš sednout v plné tramvaji či autobusu:

- ano, ale jen ze společenské nutnosti
- ano, máš rád/a, že můžeš oslovit nebo potěšit jiné a případně rozvinout komunikaci
- ano, ale jen z vypočítavosti (abych byl za slušného)
- nezdravím a zůstanu sedět

8 Když ve škole dostaneš dobrou známku 🍌 :

- jsem rád, že bude doma klid – učím se jen kvůli rodičům
- jsem rád, že má dobrá práce se zúročila a já se něco nového naučil
- je mi to jedno a nijak mě to nemotivuje dál

9 Na Vaší škole má už tradici akce – „Noc bez drog“:

- ovlivnily přednášky Tvé vnímání škodlivosti drog – a definitivně jsi zavrhl drogy ze života
- probudilo to ve mně zvědavost je vyzkoušet

už i bez této akce jsem měl jasno, že drogy do mého života nepatří

je mi to jedno, drogy beru anebo jednou začnu

10 Jakého předmětu, bys chtěl/a být učitelem na Vaší škole a proč?:

11 Která z uvedených hodnot je Ti v budoucna nejbližší ? :

kariéra (úspěch v dobře placené práci i na úkor toho, že nemáš rodinu)

rodina (pracovat i za méně peněz, ale hlavně mít čas na své děti a rodinu)

nevím a je mi to jedno

12 Ve svém volném čase převážně:

chodíš do zájmových kroužků nebo sportuješ

pomáháš rodičům (např. s výchovou mladšího sourozence, uklízím)

komunikuješ nebo hraješ na počítači

jsi s partou někde venku

bývám často znuděný

navštěvuješ jak mimoškolní kroužky tak i pomáháš doma

13 Souhlasíš s tím, že škola ovlivňuje Tvé hodnoty života a ukazuje které jsou důležité (vede Tě směrem, jak máš být dobrým člověkem pro ostatní i společnost). Například v občanské nauce, v hovorových hodinách, učí Tě ekologii, etice, slušnosti. Má vůbec škola dost možností jak Tě utvářet k tomu být sociálně zdravým pro společnost. Jednoduše jak se říká:“ abys nerostl pro kriminál“?

ano

ne

nevím

14 Je pro Tebe sběr starého papíru na vaší škole:

- nutnost, ale raději nějaký nasbíráš, abys na sebe neupozornil
- rád to udělám, protože tím chráním přírodu
- přinesu ho, protože je ta možnost, ale hlubší důvod nemám
- rád soutěžím v čemkoliv a proto chci být nejlepší i ve sběru
- vůbec mě to nezajímá a sběr nesbírám

15 Myslíš, že na Vaší škole je dost možností mimoškolních aktivit jak sportovních tak i jiných?

- ano
- ne

16 Myslíš si, že je na Vaší škole šikana?

- ano
- ne

17 Myslíš si, že šikana má i nějaké kladné důsledky?

- ano a jaké
- ne

18 Je na Vaší škole kantor, který je Ti vzorem ve všech směrech?

- ano
- ne

1 9 Dostáváš ve škole v hodinách- předmětech odpovědi i na Tvé vlastní otázky? Například stran sexuální výchovy, politiky, ekologie, rodičovství, kultury.

- ano nebo se případně zeptám sám/a ty jsou mi prosím zodpovězeny
- ne
- nemám žádné otázky, nic mě nezajímá

2 0 Moc by mě zajímalo, proč i když jste třeba i velmi dobří kamarádi, se velice často oslovujete příjmením. Co myslíš?:

Pokud jsi dočetl až sem tak Ti moc děkuju za vyplnění a přeju příjemný den!

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK I I

DOTAZNÍK 8. a 9. třída

Milí mladí přátelé – žáci, žákyně,

Chtěl bych Vás požádat o vyplnění mého dotazníku – tedy, abyste mě lépe pochopili, je to vlastně taková moje domácí úloha a zkouška v jednom. Tak doufám, že mi rozumíte a možná i pomůžete. Dotazník je anonymní a získané údaje budou použity ke zpracování praktické části mé bakalářské práce na téma: „Možnosti školy v ovlivňování hodnotové orientace dětí“, a po zpracování je proženu „skartovačkou“.

Předem Vám moc děkuji za vyplnění a přeji i Vám spoustu úspěchů a to nejen ve škole.

Tomáš Soukup

Zakroužkujte nebo doplňte pravdivou odpověď:

1. student – studentka

2. jaký je tvůj věk:

V následujících otázkách oznámkuje, zakroužkujte na číselné ose, jak je pro Tebe následující hodnota důležitá. Kde sedm je nejdůležitější.

3. přátelství

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

4. dobrá kondice

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

5. škola – vzdělání

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

6. mít uznání ve společnosti

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

7. žít ekologicky

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

8. soukromí

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

9. volný čas

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

10. mít svou vlastní rodinu

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

11. kariéra

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

12. užívat si život naplno

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

13. dostatek peněz

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

14. náboženství

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Zakroužkujte z následujících možností tři Tobě nejbližší:

15. Vyjádřete v procentech, jak může hodnotově ovlivnit škola váš život, jeho kvalitu?

- a) 0%
- b) 25%
- c) 50%
- d) 75%
- e) 100%

Vyjádři se k míře spokojenosti v následujících otázkách (tak jako ve škole, tedy pět je „průšvih“ a jedna je „výborně“).

16. doma v rodině a ve vztahu s rodiči

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

17. s životní úrovní vaší rodiny

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

18. ve vztahu s přáteli

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

19. s náplní času mimo školu

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

20. Vyber si tři nejdůležitější hodnoty z nabízených možností:

1 maximálně si užívat

6 být v kondici

2 když je všechno super

7 plnění vlastních snů

3 peníze

8 rodina, děti, domácí pohoda

4 mít přátele

9 bezstarostnost

5 láska

10 být krásný

